

Buddy
Up

PRŮVODCE PRAXÍ

PRŮVODCE BUDDYUP PRAXÍ

Metodika poskytování studentského Buddy programu pro podporu začleňování dětí a mládeže ohrožených sociálním vyloučením

“Big changes in small hearts — with someBuddy by their side.”

Veronika Racko a kol.

**Metodika poskytování studentského Buddy programu
pro podporu začleňování dětí a mládeže ohrožených
sociálním vyloučením**

Ostrava 2025

Metodika poskytování studentského Buddy programu pro podporu začleňování dětí a mládeže ohrožených sociálním vyloučením

Autorský kolektiv:

Mgr. Veronika Racko, Ph.D.

Mgr. Lukáš Grochal

Mgr. Adéla Recmanová, Ph.D.

Mgr. Kristina Wilamová, Ph.D.

Doc. Mgr. et Mgr. Kateřina Mikulcová, Ph.D.

Mgr. Alena Šarochová

Recenzetka:

Mgr. et Mgr. Radka Janebová, Ph.D.

ISBN 978-80-7599-512-4 (online ; pdf)

Tato metodika (TQ03000519-V2) byla vytvořena se státní podporou Technologické agentury ČR v rámci Programu SIGMA. Název projektu – BuddyUP! Podpora začleňování ohrožených dětí žijících v segregovaném prostředí Kód projektu - TQ03000519

© Veronika Racko, Lukáš Grochal, Adéla Recmanová, Kristina Wilamová, Kateřina Mikulcová, Alena Šarochová, 2025 © Ostravská univerzita, Fakulta sociálních studií © Institut prevence, z.s.,

Toto dílo je publikováno pod licencí Creative Commons BY-NC-SA 4.0 (Uveďte původ – Neužívejte komerčně – Zachovejte licenci)

1. ÚV TEXT PROGRAMU BUDDYUP

1.1 Ukotvení buddyup v systému praxí FSS OU

2. TEORETICKÉ A VZDĚLÁVACÍ RÁMCE

2.1 Teoretický rámec spolupráce buddy–dítě

2.1.1 Teorie attachmentu a „bezpečná základna“

2.1.2 Teorie změny (Theory of Change): struktura procesu a porozumění dopadu

2.2 Teoretické ukotvení kompetenčního rámce studujících

3. PODPŮRNÝ RÁMEC PRAXE: ROLE, KOMUNIKACE A SPOLUPRÁCE

3.1 Role a očekávání

3.1.1 Role studujícího – buddyho

3.1.2 Role dítěte

3.1.3 Role osob pečujících

3.1.4 Role fakulty

3.1.5 Role spolupracující organizace–mentor/ka

3.1.6 Vzájemné propojení rolí

3.2 Podpůrné mechanismy během praxe

3.2.1 Supervize – bezpečný prostor pro růst

3.2.2 Seminář k praxi – propojení teorie a zkušenosti

3.3 Buddy progress map, software buddyup!.Osu a průvodce

4. PRÁCE S DĚTMI

4.1 Navazování kontaktu a vztahu

4.1.1 První setkání: základ důvěry

4.1.2 Budování důvěry a bezpečného prostředí

4.1.3 Práce s odmítáním, nejistotou a přenosem emocí

4.2 Komunikační techniky a nástroje

4.2.1 Aktivní naslouchání

4.2.2 Validace emocí

4.2.3 Přizpůsobení komunikace

4.2.4 Pochvala vs. zpětná vazba: partnerská komunikace v praxi

4.2.5 Práce s dítětem, které se obtížně otevírá

4.3 Společné mapování potřeb, cílů a přání

4.3.1 Nástroje pro mapování přání a potřeb

4.3.2 Rozpoznání skutečných potřeb

4.3.3 Od přání ke konkrétním cílům

4.4 Plánování a realizace aktivit

4.4.1 Společné plánování cesty k cíli

4.4.2 Adaptační aktivity podle situace a potřeb dítěte

4.5 Reflexe a ukončení vztahu

4.5.1 Příprava na ukončení spolupráce

5. BUDDY PROGRESS MAP – PRÁCE S CÍLI, SLEDOVÁNÍ POKROKU A PROFESNÍ ROZVOJ

5.1 PĚT KLÍČOVÝCH OBLASTÍ ROZVOJE DÍTĚTE

5.2 PĚT DIMENZÍ PROFESNÍHO ROZVOJE BUDDYHO

5.3 PROCES PRÁCE S CÍLI A REFLEXE POKROKU

5.3.1 Stanovení a sledování cílů dítěte

5.3.2 Sledování profesního rozvoje buddyho

5.3.3 Měsíční reflexe: krátké zrcadlo praxe

5.3.4 Trimestrální reflexe: hlubší analýza změny

TABLE OF CONTENTS

5.3.5 Závěrečná reflexe: uzavření a integrace

5.5 Reflexe jako nástroj profesní identity a evaluace kvality programu

6. BEZPEČÍ, ETIKA, HRANICE A KRIZOVÉ SITUACE

6.1 Etické zásady a profesní kodex

6.2 Hranice a limity vztahu

6.3 Krizové situace a jejich řešení

6.3.1 Prevence: práce s krizí dříve, než nastane

6.3.2 Ohlašovací povinnost a práce s důvěrnými sděleními dítěte

6.3.3 Zvládání emočně náročných situací

6.3.4 Specifické scénáře a doporučené postupy

6.3.5 Doporučené postupy pro zvládání emoční zátěže studujících

6.3.6 Strukturovaný postup při řešení krizových situací

6.3.7 Shrnutí: Od nejistoty k profesní jistotě

6.4 Souhlasy, data a právní rámec

7. DOPORUČENÍ PRO DALŠÍ PROFESNÍ RŮST

1. ÚVOD A KONTEXT PROGRAMU BUDDYUP

JAZYK PRŮVODCE A HODNOTOVÝ RÁMEC

Tento průvodce je psán **v senzitivním, genderově inkluzivním a respektujícím jazyce**, který odráží základní hodnoty sociální práce – respekt k lidské důstojnosti, rovnosti, rozmanitosti a právu každého člověka být chápán ve své jedinečnosti a kontextu. Text vědomě nepoužívá zjednodušující, stigmatizující ani hodnotící označení. Nepředpokládá konkrétní rodinnou strukturu ani genderové identity a záměrně **neoperuje s pojmy jako „nefunkční rodina“, „ohrožující rodič“ či „rodina v krizi“**.

Místo toho průvodce pracuje s neutrálními a přesnějšími pojmy, například **„osoby pečující“** (které zahrnují všechny osoby zodpovědné za péči o dítě bez ohledu na jejich právní status, gender, biologické pouto či rodinnou strukturu), **„děti, které zažily omezené příležitosti“** či **„děti, jejichž pečující osoby čelí socioekonomickým výzvám“**.

Zásadním principem celého programu je, že BuddyUP **nehodnotí kvalitu péče poskytované osobami pečujícími, nenahrazuje ji a nesupluje roli pečujících osob**. Stejně tak **nenahrazuje práci sociálních pracovníků a pracovníc, terapeutů a terapeutek ani dalších odborníků a odbornic**, kteří jsou součástí systému podpory dítěte.

Cílem programu je naopak **rozšířit síť přirozené podpory dítěte** prostřednictvím důvěryhodného a stabilního vztahu se studujícími, kteří dítě **doprovázejí, podporují jeho rozvoj a posilují jeho vlastní hlas** v rozhodovacích procesech týkajících se jeho života.

SMYSL A CÍLE PROGRAMU BUDDYUP

Program BuddyUP představuje inovativní přístup k odborné praxi v sociální práci, který posouvá důraz z institucionálních a administrativních aspektů praxe směrem k podpoře dítěte prostřednictvím vztahu. Jeho ústřední myšlenkou je, že změna v životě dítěte začíná v bezpečném prostoru důvěry, respektu a participace – a právě ten studující v roli buddyho vytváří.

Program vznikl jako reakce na potřebu posílit praxi, která má pro děti skutečný dopad, a zároveň podpořit hlubší profesní růst studujících sociální práce. Ti nejsou v BuddyUP chápáni jen jako pozorovatelé či asistenti odborníků, ale jako **aktivní spoluvůrci změny**.

HLAVNÍ CÍLE PROGRAMU BUDDYUP JSOU:

● PODPORA DĚTÍ

– posílit jejich sebevědomí, schopnost formulovat vlastní cíle, orientovat se ve svých potřebách a aktivně se podílet na jejich naplňování.

● ROZVOJ STUDUJÍCÍCH

– rozvíjet jejich profesní identitu, etické a vztahové kompetence, schopnost reflexe, empatii i schopnost pracovat v komplexních situacích.

● PROPOJENÍ TEORIE A PRAXE

– umožnit studujícím ověřit a rozvíjet teoretické poznatky v reálné práci s dětmi.

● ROZŠÍŘENÍ PODPŮRNÉ SÍTĚ

– doplnit a posílit přirozené zdroje podpory dítěte prostřednictvím důvěryhodného, stabilního vztahu mimo rodinu a instituce.

● SPOLUPRÁCE NAPŘÍČ SYSTÉMEM

– vytvářet mosty mezi univerzitním vzděláváním, praxí a komunitním/rodinným prostředím.

BuddyUP je zároveň příležitostí rozvíjet sociální práci v souladu s jejími základními principy – důstojností, participací, sociální spravedlností a uznáním různorodosti životních příběhů dětí i osob pečujících.

HISTORIE A VÝVOJ KONCEPTU BUDDYUP

Program **BuddyUP** vznikl jako odpověď na dlouhodobě reflektovanou potřebu proměnit podobu odborných praxí v sociální práci tak, aby **poskytovaly studujícím skutečně transformační zkušenost**. V rámci tradičních praxí někdy může být role studujících omezena na pozorování, asistenci či dílčí úkoly v rámci činností organizací. Tato zkušenost je sice cenná, ale někdy nedává dostatečný prostor pro rozvoj komplexních profesních dovedností – zejména těch, které souvisejí s vytvářením a udržováním vztahu, podporou participace či reflexí vlastní profesní identity.

Zároveň výzkumy i praxe ukazují, že řada dětí čelících sociálnímu vyloučení nemá ve svém životě dostatek stabilních, bezpečných a důvěryhodných vztahů mimo své přirozené prostředí. Mnohé děti mohou mít zkušenost s častými změnami lidí kolem sebe nebo s omezenými příležitostmi navazovat rovnocenné vztahy s dospělými, kteří by je doprovázeli v jejich rozvoji. **BuddyUP nevychází z předpokladu, že péče poskytovaná osobami pečujícími je nedostatečná či selhávající – naopak ji doplňuje a rozšiřuje o další formu podpory.**

PRVNÍ IMPULZY A INSPIRACE

Myšlenka programu se začala formovat na Fakultě sociálních studií Ostravské univerzity v rámci interních diskusí o tom, jak posílit význam odborné praxe. Inspirovala se především přístupy používanými v zahraničí – mentoringovými programy, participativními modely práce s dětmi a komunitně orientovanými intervencemi. Klíčovým impulzem bylo uvědomění si, že **vztah** – nikoli pouze služba – může být nositelem změny a že univerzitní vzdělávání by mělo tuto skutečnost reflektovat.

PILOTNÍ FÁZE A VÝVOJ METODIKY

První pilotní fáze programu BuddyUP proběhla ve spolupráci s několika partnerskými organizacemi, které dlouhodobě pracují s dětmi a rodinami ohroženými sociálním vyloučením. Pilotní ověřování potvrdilo potenciál programu a zároveň ukázalo potřebu:

- jasně definovat role všech zapojených stran,
- klást důraz na bezpečí, hranice a etiku,
- poskytovat studujícím systematickou podporu prostřednictvím supervizí a metodického vedení,
- strukturovat spolupráci pomocí plánovacích a reflexivních nástrojů.

Program BuddyUP vznikl a byl systematicky rozvíjen **v rámci projektu TAČR „BuddyUP! Podpora začleňování ohrožených dětí žijících v segregovaném prostředí“ (č. TQ03000519)**, který významně přispěl k teoretickému ukotvení, metodickému zpracování a ověření tohoto přístupu v praxi. Díky této podpoře se podařilo vytvořit komplexní rámec pro participativní a transformační formu praxe, která spojuje vzdělávání studujících s přímou podporou dětí.

SOUČASNÁ PODOBA A SMĚŘOVÁNÍ

Dnes je BuddyUP integrální součástí vzdělávacího systému FSS OU. Stal se nejen prostorem pro profesní růst studujících, ale také **mostem mezi univerzitním vzděláváním, sociální praxí a komunitou**.

Program je průběžně evaluován a inovován – vychází z reflexí studujících, odborníků a odbornic z praxe, osob pečujících i samotných dětí. Díky tomu zůstává flexibilní a reaguje na měnící se potřeby všech zúčastněných. Dlouhodobým cílem je rozšířit metodiku i mimo univerzitní prostředí a nabídnout ji jako inspiraci dalším vzdělávacím institucím či organizacím pracujícím s dětmi.

1 Poznámka: Termín transformační označuje proces, který vede k hlubší změně – například v myšlení, postojích nebo vztazích. V kontextu programu BuddyUP jde o zkušenost, která obě strany rozvíjí a mění, nikoli jen podporuje.

1.1 UKOTVENÍ BUDDYUP V SYSTÉMU PRAXÍ FSS OU

STRUKTURA A ČASOVÝ RÁMEC PROGRAMU BUDDYUP

Program BuddyUP je koncipován jako **dlouhodobá, dvousemestrální praxe** v délce jednoho kalendářního roku, která propojuje odborné vzdělávání studujících sociální práce s participativní, vztahovou a komunitně orientovanou praxí. Probíhá v rámci **předmětů OP4, OP5 a OP6**, které jsou součástí studijního plánu bakalářského programu, a je úzce propojena se semináři „Seminář k praxi 4“ a „Seminář k praxi 6“, stejně jako s průběžnými **supervizními setkáními**.

ČASOVÁ OSA PROGRAMU BUDDYUP

ZIMNÍ SEMESTR 2. ROČNÍKU

Září – prosinec: Výběrové řízení studujících do programu BuddyUP (Den BuddyUP, podávání přihlášek). Paralelně probíhá proces oslovování dětí ve spolupracujících organizacích.

PRŮBĚH VÝBĚROVÉHO ŘÍZENÍ

- **Přihláška:** motivační dopis + stručná sebereflexe (např. „Co mohu dětem nabídnout a co bych se chtěl/a naučit“).
- **Výběr komise:** garant/ka praxí + supervizor/ka + zástupce/zástupkyně

LETNÍ SEMESTR 2. ROČNÍKU

Leden – únor: Intenzivní školení vybraných studujících, zaměřené na teoretické rámce, etiku, participaci dětí, komunikační dovednosti a reflexivní praxi.

Únor: První společné setkání dětí, studujících a osob pečujících – seznámení a tzv. „párování“ (vytváření dvojic Buddy – dítě).

Březen – prosinec: Pravidelná spolupráce a setkávání Buddy – dítě, průběžná reflexe, plánování cílů a aktivit, účast na supervizních a seminárních vzdělávacích setkáních. Součástí tohoto období mohou být také společné komunitní akce organizované fakultou, studujícími či spolupracujícími organizacemi.

ZIMNÍ SEMESTR 3. ROČNÍKU

Listopad: Den BuddyUP – veřejná prezentace ročních zkušeností a výsledků spolupráce studujících s dětmi, sdílení příkladů dobré praxe pro další ročníky.

Prosinec: Závěrečné setkání všech účastníků – děti, osoby pečující, mentoři, mentorky a garantky praxe reflektují průběh spolupráce, hodnotí naplnění cílů a společně uzavírají partnerský vztah.

PRAXE JAKO KLÍČOVÝ PROSTOR PROFESNÍHO ZRÁNÍ

Odborná praxe tvoří základ vzdělávání v sociální práci – je mostem mezi teorií a reálným životem, mezi akademickými poznatky a zkušeností z terénu. Její význam nespočívá pouze v aplikaci metod a postupů, ale především v tom, že studující získávají prostor **pro růst, reflexi, rozvoj profesní identity a schopnost reagovat na komplexní sociální situace**.

Na Fakultě sociálních studií Ostravské univerzity je systém praxí koncipován jako **postupný vzdělávací proces**, který studujícím umožňuje osvojit si základní dovednosti, rozvíjet profesní kompetence a nakonec převzít samostatnou odpovědnost za doprovázení klienta. Každá fáze má své cíle, očekávané výstupy a didaktické funkce.

BUDDYUP JAKO INOVACE V SYSTÉMU PRAXÍ

Program BuddyUP je v tomto systému zařazen jako **inovativní forma odborné praxe**, která přináší zcela nový rozměr – dimenzi dlouhodobého, vztahově orientovaného doprovázení dítěte. Nejde o doplněk ke klasickým praxím, ale o jejich rozšíření o hlubší participativní rámec. BuddyUP posouvá pozornost k **mikroúrovni vztahu mezi studujícím a dítětem**.

TENTO PŘÍSTUP PŘINÁŠÍ:

- důraz na **kvalitu vztahu** a budování důvěry,
- podporu **participace dítěte** a jeho aktivního zapojení do procesu,
- hlubší reflexi a práci s emocemi,
- dlouhodobé **sledování pokroku a změn**,
- rozvoj profesní identity studujících skrze odpovědnost a partnerskou spolupráci.

BuddyUP zároveň rozšiřuje síť podpory dítěte – nepřebírá roli osob pečujících, ale doplňuje ji. Cílem programu je přinést dítěti další bezpečný vztah, který může mít pozitivní vliv na jeho rozvoj, a zároveň poskytnout studujícím prostor pro intenzivní učení a růst.

STRUKTURA ODBORNÝCH PRAXÍ NA FSS OU

Systém praxí na fakultě je rozvržen do čtyř hlavních fází, které na sebe logicky navazují a společně vytvářejí plynulý proces profesního zrání studujících:

Fáze praxe	Charakteristika	Cíl	Role studujícího
1. Pozorovací praxe	Úvod do prostředí sociální práce, pozorování institucí, činností a interakcí.	Orientace v systému sociální práce, seznámení se s rolí pracovníka.	Pozorovatel/ka
2. Asistentská praxe	Zapojení do běžných činností pod vedením zkušeného mentora/mentorky.	Osvojení základních profesních dovedností.	Asistent/ka
3. Aktivní praxe	Samostatnější práce s klientelou, spolupráce na kauzistikách a projektech.	Aplikace teoretických znalostí do praxe, rozvoj samostatnosti.	Aktivní pracovník/ pracovníce
4. BuddyUP praxe	Dlouhodobé doprovázení konkrétního dítěte v jeho přirozeném prostředí.	Rozvoj komplexních kompetencí, hluboká reflexe a partnerská spolupráce.	Buddy – průvodce/ průvodkyně dítěte

BuddyUP je v této struktuře umístěn jako vrcholný typ praxe, který navazuje na zkušenosti z předchozích etap a zároveň je **přesahuje hloubkou, komplexností i vzdělávacím potenciálem**.

PROPOJENÍ BUDDYUP S VÝUKOU A KURIKULEM

BuddyUP není izolovaným projektem, **ale integrální součástí kurikula**. Jeho obsah a cíle navazují na teoretické i praktické předměty, které studující během studia absolvují – od základů sociální práce a sociální politiky, přes práci s rodinou, participaci a metodiku práce s dětmi až po profesní etiku a reflexi.

STUDUJÍCÍ JSOU VEDENI K TOMU, ABY:

- přenášeli teoretické poznatky do konkrétní praxe,
- refletovali zkušenosti z praxe ve výuce,
- propojovali individuální práci s dítětem s širšími sociálními a strukturálními kontexty.

BuddyUP tak vytváří **cyklus učení**, ve kterém se teorie a praxe vzájemně doplňují a posilují.

SHRNUTÍ KAPITOLY

Kapitola 1 představila program BuddyUP jako inovativní a komplexní přístup k odborné praxi, který propojuje vzdělávání studujících s podporou dětí a spoluprací s praxí. Zásadní roli v programu **hraje vztah mezi buddym a dítětem**, který je postaven na důvěře, respektu a participaci. BuddyUP rozšiřuje síť podpory dítěte – **nedoplňuje, nenahrazuje ani nehodnotí péči poskytovanou osobami pečujícími**, ale vytváří další bezpečný prostor, který může podpořit rozvoj dítěte i jeho schopnost aktivně utvářet vlastní život.

Zároveň program přináší nový **model odborné přípravy**, který rozvíjí klíčové profesní kompetence, podporuje reflexivní myšlení a připravuje studující na realitu sociální práce v celé její komplexitě. Tento rámec tvoří pevný základ pro další kapitoly průvodce, které se budou věnovat teoretickým základům programu, rolím jednotlivých aktérů, samotnému procesu práce s dětmi, kompetenčním rámcům a nástrojům sledování pokroku.

A close-up photograph of a brick wall. The bricks are arranged in a standard staggered pattern and are painted in various colors, including shades of red, pink, purple, orange, and yellow. The paint is somewhat worn and peeling in some areas. In the center of the image, there is a piece of graffiti. The text is written in a bold, stylized, yellow font with a thick black outline. The text reads "2. TEORETICKÉ A VZDĚLÁVACÍ RÁMCE".

2. TEORETICKÉ
A VZDĚLÁVACÍ
RÁMCE

2.1 TEORETICKÝ RÁMEC SPOLUPRÁCE BUDDY-DÍTĚ

Program BuddyUP stojí na předpokladu, že vztah mezi studujícím a dítětem není pouze podpůrným prvkem, ale sám o sobě představuje nástroj změny. Tento přístup vychází z teorie attachmentu, která zdůrazňuje význam bezpečných a stabilních vztahů pro zdravý vývoj dítěte. V kontextu BuddyUP vytváří studující – buddy – s dětmi důvěrné, stabilní a respektující vazby, které jim mohou pomoci posilovat jejich emoční regulaci a rozvíjet se v různých oblastech života.

2.1.1 TEORIE ATTACHMENTU A „BEZPEČNÁ ZÁKLADNA“

Teorie attachmentu, původně rozpracovaná Johnem Bowlbym a Mary Ainsworthovou, popisuje, jak zásadní roli mají rané vztahy v utváření emocionálního, sociálního a kognitivního vývoje dítěte. Dítě, které má možnost vytvořit si bezpečnou vztahovou vazbu (secure attachment), si rozvíjí schopnost důvěřovat lidem, regulovat své emoce, prozkoumávat svět a čelit výzvám.

Děti, jejichž pečující osoby čelí socioekonomickým nebo jiným výzvám, mohou mít zkušenost s narušením nebo omezením vztahové jistoty. **Program BuddyUP nepředpokládá, že tato situace je důsledkem selhání péče** – pouze reflektuje, že podmínky života mohou někdy omezit možnosti dítěte zažít stabilní a bezpečný vztah mimo své přirozené prostředí.

Buddy pak do života dítěte vstupuje jako „**bezpečná základna**“ (secure base), na kterou se dítě může spolehnout. Nejde o náhradu pečující osoby, ale o rozšíření podpůrné sítě, které dítěti umožňuje rozvíjet důvěru, sebevědomí a sociální dovednosti i mimo rodinný rámec.

ATTACHMENT-BASED PRAXE V BUDDYUP

Attachment není v programu jen teorií – je jeho praktickým základem. Takzvaná attachment-based praxe znamená, že celý proces doprovázení je strukturován tak, aby naplňoval principy bezpečné vazby:

Buddy při své práci vytváří bezpečné a respektující prostředí, v němž se dítě může svobodně vyjadřovat bez obav z odmítnutí, zesměšnění či znevažování svých pocitů a zkušeností. Důvěra se posiluje konzistencí a spolehlivostí, tedy pravidelnými setkáními, naplňováním dohod a předvídatelným chováním. Klíčová je citlivost a rezpozivita, tedy schopnost vnímat signály dítěte a reagovat na ně s porozuměním v rámci podpůrné, nikoli terapeutické role.

Buddy není terapeut/ka ani sociální pracovník/ice. Jeho či její úlohou není řešit problémy dítěte nebo nahrazovat odbornou intervenci, ale být spolehlivým a respektujícím průvodcem či průvodkyní, který nebo která naslouchá, respektuje hranice a podporuje dítě v jeho přirozeném rozvoji. Dítě je vnímáno jako aktivní a kompetentní partner či partnerka vztahu, jehož nebo jejíž přání, potřeby a cíle jsou respektovány a zohledňovány, čímž se posiluje jeho autonomie.

Reflexivní zrcadlení, které buddy využívá, má podpůrný charakter. Pomáhá dítěti pojmenovat a lépe porozumět vlastním zkušenostem, nikoli je terapeuticky zpracovávat. Takový způsob práce posiluje důvěru dítěte ve vztahy s dospělými, podporuje jeho sociální dovednosti a vytváří pozitivní model interakce. Pro studujícího představuje tento přístup příležitost rozvíjet empatii, schopnost práce s emocemi a reflexivní dovednosti, které tvoří jádro profesní identity budoucích sociálních pracovníků a pracovníc.

Téma hranic a limitů role je dále rozpracováno v kapitole 6.2.

PŘÍKLAD Z PRAXE:

Eliška (buddy) se s desetiletou Natálkou setkávala každý týden. Na začátku se Natálka vyhýbala očnímu kontaktu a mluvila málo. Eliška pokaždé přišla v domluvený čas, držela sliby a zajímala se o to, co Natálka říká. Po několika týdnech jí Natálka sama nabídla, že jí ukáže svůj oblíbený park. Právě tato předvídatelnost a respekt vytvořily pocit „bezpečné základny“, o které teorie attachmentu mluví.

2.1.2 TEORIE ZMĚNY (THEORY OF CHANGE): STRUKTURA PROCESU A POROZUMĚNÍ DOPADU

Zatímco attachment poskytuje *vztahový základ* a participace s reflexí dávají procesu *hloubku*, **Teorie změny (Theory of Change)** přináší *strukturu*. Pomáhá plánovat a hodnotit doprovázení tak, aby mělo jasný cíl a smysl.

Teorie změny popisuje **jak a proč** dochází ke změně a jak jednotlivé aktivity přispívají k dosažení zamýšleného výsledku (Ren & Guckin, 2022). V kontextu BuddyUP lze tento rámec popsat ve čtyřech krocích:

- 1. Vstupy (inputs)** – prostředky, které program přináší: čas, vztah, reflexe, supervize, metodická podpora.
- 2. Proces (activities)** – konkrétní kroky: navázání vztahu, mapování potřeb, stanovení a realizace cílů, pravidelná reflexe.
- 3. Výstupy (outputs)** – bezprostřední výsledky: zlepšená komunikace, posílení důvěry, aktivnější zapojení dítěte.
- 4. Dopady (outcomes/impact)** – dlouhodobé změny: zvýšená autonomie, rozvoj sociálních a emočních kompetencí, posílení schopnosti dítěte ovlivňovat svůj život.

POUŽITÍ TEORIE ZMĚNY MÁ V PROGRAMU NĚKOLIK PŘÍNOSŮ:

- umožňuje **jasně strukturovat proces spolupráce** a pochopit jeho jednotlivé fáze,
- podporuje **strategické plánování** – každý krok má své místo a význam,
- zajišťuje **měřitelnost dopadu** – lze sledovat, zda se skutečně dosahuje stanovených cílů,
- zvyšuje **transparentnost a komunikovatelnost programu** – výsledky lze srozumitelně prezentovat i externím partnerům.

Tento rámec umožňuje **spojit teorii s praxí**: každá aktivita má jasné místo, každá změna je vysledovatelná a reflektovatelná.

PŘÍKLAD Z PRAXE:

Jakub (buddy) si s dvanáctiletým Romanem společně stanovili cíl, že by chtěl „mít víc kamarádů“. Nejprve spolu mluvili o tom, co mu v tom brání, pak společně trénovali, jak pozvat spolužáka na hřiště. Po několika týdnech se Roman pochlubil, že chodí ven s novou partou. Tento proces ukazuje logiku teorie změny – od vstupů (čas, vztah) přes aktivity (plánování, trénink) k výstupu (posílené sociální dovednosti) a dopadu (větší sebedůvěra).

2.2 TEORETICKÉ UKOTVENÍ KOMPETENČNÍHO RÁMCE STUDUJÍCÍCH

Program **BuddyUP** není pouze vzdělávací aktivitou zaměřenou na rozvoj praktických dovedností a představuje **komplexní transformační proces**, který formuje profesní identitu budoucích sociálních pracovníků a pracovníc. Tento proces zahrnuje nejen získávání odborných znalostí, ale také hluboké porozumění sobě samému, schopnost kritické reflexe, citlivost ke kontextu a etické myšlení.

Kompetence rozvíjené v rámci programu jsou výsledkem **interakce mezi teorií, reflexí a praxí**. Teorie poskytuje konceptuální rámec a jazyk pro pochopení reality, reflexe umožňuje tuto realitu zpracovat a přetavit ji v osobní i profesní zkušenost a praxe je prostorem, kde se teorie i reflexe ověřují, aplikují a znovu transformují. Tento kruhový proces se neustále opakuje a s každým cyklem prohlubuje.

V konceptu BuddyUP jsou kompetence rozděleny do pěti vzájemně propojených dimenzí:

PROFESNÍ DIMENZE

Profesní kompetence představují schopnost využívat teoretické znalosti, metody a nástroje sociální práce v konkrétních situacích. Nejde jen o technické dovednosti, ale především o **profesní úsudek** – schopnost analyzovat komplexní situace, rozhodovat se na základě etických zásad a zvažovat důsledky svého jednání.

V RÁMCI BUDDYUP SE TATO DIMENZE ROZVÍJÍ NAPŘÍKLAD PROSTŘEDNICTVÍM:

- aplikace teorií (např. attachmentu, participace, teorie změny) do konkrétních situací,
- využívání nástrojů pro mapování potřeb a stanovování cílů,
- schopnosti plánovat, realizovat a hodnotit intervenci,
- práce s dokumentací, evaluací a reflexí procesu.

Profesní dimenze je úzce spjata s odpovědností – studující se učí chápat dopad svých rozhodnutí na dítě, rodinu, osobu pečující i širší sociální kontext.

ETICKÁ DIMENZE

Etické kompetence jsou jádrem sociální práce. V kontextu BuddyUP znamenají schopnost jednat v souladu s hodnotami důstojnosti, rovnosti, spravedlnosti, respektu a participace. Etika není jen „soubor pravidel“, je to způsob myšlení, který prostupuje všechny aspekty práce s dítětem.

STUDUJÍCÍ ROZVÍJÍ ETICKOU DIMENZI NAPŘÍKLAD PROSTŘEDNICTVÍM:

- citlivého přístupu k osobám pečujícím a jejich situaci, bez jakéhokoli hodnocení,
- práce s mocí a vědomí vlastní pozice ve vztahu k dítěti,
- zajištění informovaného souhlasu a ochrany práv dítěte,
- schopnosti čelit etickým dilematům a hledat řešení, která respektují všechny zúčastněné.

Etická dimenze se v BuddyUP prolíná celým procesem, od prvního setkání až po ukončení spolupráce.

PARTICIPATIVNÍ DIMENZE A HLAS DÍTĚTE

Teorie attachmentu sama o sobě nestačí, bezpečný vztah musí být doplněn prostorem pro participaci. Dítě není objektem podpory, ale aktivním aktérem procesu. Participace znamená, že dítě má právo spolurozhodovat o tom, co se děje, vyjadřovat své názory a být slyšeno.

V BUDDYUP SE PARTICIPACE PROJEVUJE NAPŘÍKLAD TAKTO:

- Dítě se podílí na formulaci cílů a pojmenování svých přání.
- Má možnost hodnotit proces a poskytovat zpětnou vazbu.
- Jeho perspektiva je rovnocennou součástí plánování a reflexe.

Participace posiluje pocit kontroly a kompetence, učí dítě převzít zodpovědnost a aktivně se zapojovat do rozhodování o vlastním životě. Pro studující je to příležitost naučit se komunikovat partnersky, s respektem a citlivostí.

REFLEXIVNÍ DIMENZE

Reflexe je jedním z klíčových prvků odborného růstu. V kontextu BuddyUP nejde jen o hodnocení činností, ale především o schopnost kriticky reflektovat nejen práci s dítětem, ale i vlastní postoje, hodnoty, emoce a mocenské pozice.

STUDUJÍCÍ JSOU VEDENI K TOMU, ABY REFLEKTOVALI:

- svůj vliv na dítě a proces změny,
- své vlastní reakce, očekávání a limity,
- dynamiku vztahu a případnou mocenskou nerovnováhu.

Reflexivní praxe je nástrojem profesní zralosti. Pomáhá rozvíjet citlivost, empatii a schopnost přemýšlet o své práci v širším kontextu.

OSOBNOSTNÍ DIMENZE

Osobnostní kompetence zahrnují dovednosti spojené se sebereflexí, emoční inteligencí, schopností navazovat a udržovat vztahy a s osobním růstem. Práce s dětmi vyžaduje autenticitu, trpělivost, odolnost a schopnost zvládat nejistotu, například v situacích, kdy dítě nereaguje podle očekávání, odmítá kontakt nebo mění své postoje a nálady.

V RÁMCI BUDDYUP SE TATO DIMENZE ROZVÍJÍ PROSTŘEDNICTVÍM:

- budování důvěry a práce s hranicemi,
- uvědomování si vlastní identity, hodnot a limitů,
- schopnosti zvládat stres a hledat podporu (např. v supervizi),
- dlouhodobé práce na rozvoji empatie a respektující komunikace.

Osobnostní dimenze je často tím, co rozhoduje o kvalitě vztahu a hloubce doprovázení.

Konkrétní a praktické ukázky práce v rámci jednotlivých dimenzí jsou uvedeny v kapitole 5.2 Pět dimenzí profesního rozvoje buddyho.

PŘÍKLAD Z PRAXE:

Během reflexe si Aneta (buddy) uvědomila, že když dítě odmítlo hru, cítila se zklamaná a chtěla situaci „napravit“. Díky supervizi pochopila, že její potřeba kontroly je přirozená, ale že je třeba respektovat hranice dítěte. Tento moment jí pomohl rozvinout reflexivní a etickou dimenzi profesních kompetencí, a to umět vidět vlastní emoce jako součást profesního učení.

SHRNUTÍ KAPITOLY

Teorie attachmentu je základním pilířem programu BuddyUP. Umožňuje porozumět významu vztahu, bezpečí, důvěry a emoční stability pro rozvoj dítěte. Když je doplněna participací, reflexí, teorií změny a strukturovanými nástroji, vytváří silný rámec pro transformační práci – takovou, která má dopad jak na dítě, tak na studujícího.

BuddyUP tak propojuje vztahový rozměr sociální práce s metodickým přístupem a měřitelnými výsledky. Díky tomu se stává nejen vzdělávacím nástrojem, ale i prostředkem skutečné změny v životech dětí.

A close-up photograph of a brick wall. The bricks are in various shades of red, orange, and brown, with some showing signs of wear and discoloration. In the center, there is a piece of graffiti in a bright green, stylized font with a thick black outline. The text is arranged in three lines. The background is a textured brick wall with some areas where the mortar is missing or the bricks are chipped.

3. PODPŮRNÝ RÁMEC PRAXE:
ROLE, KOMUNIKACE
A SPOLUPRÁCE

Program BuddyUP stojí na spolupráci několika akterek a aktérů, kteří společně zajišťují, aby praxe probíhala bezpečně, smysluplně a v souladu s hodnotami sociální práce. Každý z nich má svou specifickou roli, odpovědnost a formu zapojení do procesu.

Tato kapitola přináší **ucelený přehled rolí a očekávání** všech osob, které se podílejí na realizaci programu – od fakulty, garantky praxe a vyučujících seminářů, přes supervizory až po mentorky z organizací a pečující osoby. Zároveň popisuje **mechanismy podpory**, které jsou studentům a studentkám k dispozici během celé praxe.

BuddyUP chápe profesní růst jako **sdílený proces učení**, v němž žádná z rolí nestojí osamoceně. Bezpečný rámec praxe zajišťuje **síť podpory**, která propojuje vzdělávání, reflexi a péči o všechny zúčastněné – studující, děti i odborné pracovnice a pracovníky z praxe.

Součástí této kapitoly jsou také informace o tom, **jak jednotlivé role pracují se systémem Buddy Progress Map**, který slouží jako společný nástroj pro plánování, reflexi a sledování profesního rozvoje.

3.1 ROLE A OČEKÁVÁNÍ

Úvod

Spolupráce v rámci programu **BuddyUP** stojí na partnerském vztahu mezi několika aktéry – studujícím v roli buddyho, dítětem, osobami pečujícími, fakultou a spolupracující organizací. Každý z nich přináší do procesu jinou perspektivu, kompetence a odpovědnosti. Pochopení těchto rolí, jejich očekávání a hranic je nezbytným předpokladem úspěšné spolupráce a zároveň důležitou součástí profesního zrání studujících sociální práce.

Role v programu nejsou statické. Naopak se vyvíjejí v čase – s postupujícím procesem doprovázení, s růstem důvěry, s měnícími se potřebami dítěte i s rostoucími kompetencemi studujících. Vztah mezi jednotlivými aktéry tak není hierarchický, ale dynamický a založený na **partnerském, respektujícím a participativním přístupu**.

3.1.1 ROLE STUDUJÍCÍHO - BUDDYHO

Studující v roli buddyho je ústřední postavou celého programu. Jeho úkolem není „pomáhat“ dítěti v tradičním smyslu, ani přebírat odpovědnost za jeho život. Základní rolí buddyho je **doprovázet dítě na jeho cestě**, být spolehlivým a bezpečným partnerem, který podporuje jeho rozvoj, naslouchá jeho potřebám a společně s ním hledá cesty k jejich naplnění.

HLAVNÍ ASPEKTY ROLE BUDDYHO

- **BEZPEČNÁ OSOBA** – buddy vytváří stabilní, důvěryhodný a předvídatelný vztah, v němž se dítě může cítit bezpečně.
- **PARTNER** – dítě je aktivním aktérem procesu, buddy není autoritou, ale rovnocenným partnerem v plánování, rozhodování i hodnocení.
- **PRŮVODCE ROZVOJE** – buddy podporuje dítě v objevování vlastních silných stránek, formulaci cílů a posilování schopností ovlivňovat svůj život.
- **REFLEKTIVNÍ ZRCADLO** – pomáhá dítěti porozumět jeho zkušenostem, emocím a vztahům a poskytuje prostor k jejich pojmenování.
- **UČÍCÍ SE PROFESIONÁL** – buddy se zároveň učí o sobě, o své profesní identitě a o sociální práci v praxi.

ODPOVĚDNOSTI STUDUJÍCÍHO

- Budovat vztah založený na důvěře, respektu, bezpečí a citlivosti.
- Podporovat participaci dítěte a brát jeho hlas jako klíčový prvek celého procesu.
- Respektovat hranice dítěte a nikdy nenahrazovat roli osob pečujících.
- Aktivně spolupracovat s fakultou, supervizorem a případně i organizací.
- Průběžně reflektovat vlastní práci a využívat dostupné podpůrné nástroje (supervize, metodické konzultace, reflexivní deníky).

VÝVOJ ROLE V ČASE

Role buddyho se mění s tím, jak se vyvíjí vztah s dítětem. Zpočátku je důraz kladen na navazování kontaktu a budování důvěry. Postupně se vztah prohlubuje, komunikace se stává otevřenější a buddy může aktivněji podporovat participaci dítěte, společně s ním plánovat cíle a reflektovat jejich naplňování. V závěrečné fázi spolupráce se role přesouvá k podpoře autonomie dítěte a přípravě na ukončení vztahu.

3.1.2 ROLE DÍTĚTE

Dítě je v programu BuddyUP **aktivním aktérem a partnerem** – nikoli objektem pomoci. Celá koncepce stojí na přesvědčení, že děti mají právo spolurozhodovat o věcech, které se jich týkají, a že jejich zkušenost, přání a hlas jsou klíčové pro plánování a realizaci podpůrných procesů.

BUDDYUP PROTO VYTVÁŘÍ PODMÍNKY PRO TO, ABY DÍTĚ MOHLO:

- **VYJÁDŘIT SVÉ POTŘEBY, CÍLE A PŘÁNÍ** – v bezpečném prostoru, bez hodnocení a s respektem.
- **SPOLUROZHODOVAT O PODOBĚ SPOLUPRÁCE** – včetně stanovení cílů, výběru aktivit a hodnocení pokroku.
- **AKTIVNĚ SLEDOVAT SVŮJ POKROK** – prostřednictvím nástrojů, reflexe a rozhovorů s buddym.
- **REFLEKTOVAT VLASTNÍ ZKUŠENOST** – učit se pojmenovat své pocity, vnímat změny a chápat vlastní vývoj.

Účast dítěte v programu by nikdy neměla být pasivní nebo nucená. Je nezbytné, aby proces doprovázení probíhal v souladu s principy **dobrovolnosti, informovaného souhlasu a respektování autonomie** dítěte. Věková škála zapojených dětí je 8–15 let.

3.1.3 ROLE OSOB PEČUJÍCÍCH

Osoby pečující hrají v životě dítěte zásadní roli. Jejich zkušenosti, znalost dítěte a každodenní podpora tvoří základ, na kterém může buddy navazovat.

HLAVNÍ ROLE OSOB PEČUJÍCÍCH ZAHRNÚJE:

- **Poskytnutí souhlasu se zapojením** dítěte do programu a spolupráce s fakultou a studujícím.
- **Spolupráce a komunikace s buddym** i fakultou v průběhu programu. Spolupráce znamená především otevřenou a průběžnou komunikaci o potřebách a možnostech dítěte. V praxi to může zahrnovat sdílení informací o zájmech dítěte, domluvu na vhodných časech a místech setkávání, poskytování zpětné vazby o tom, jak dítě vnímá spolupráci, nebo účast na společných setkáních organizovaných fakultou (např. úvodní setkání, reflexe, závěrečné vyhodnocení). Osoby pečující mají možnost kdykoli kontaktovat fakultu nebo mentorku z organizace, pokud se objeví otázky, nejistoty či obavy spojené s průběhem programu. Cílem této spolupráce je vzájemná důvěra a zajištění co nejbezpečnější a nejpřírodnější zkušenosti pro dítě.

- **Sdílení informací o potřebách**, zájmech a kontextu dítěte, které mohou být pro spolupráci důležité.
- **Podpora dítěte** při naplňování cílů a v přenosu zkušeností z programu do každodenního života

PRÁCE SE SOFTWAREM (BUDDY PROGRESS MAP):

● nemají přístup do systému, ale je povinností studujících jim vybrané podklady zpřístupnit: cíle dítěte; výpis aktivit setkání z denních záznamů vč. časových údajů

Spolupráce s osobami pečujícími musí být vždy **partnerská, respektující a dobrovolná**. Studující i fakulta přistupují k osobám pečujícím s vědomím, že jsou experty na život dítěte a jejich zkušenost je nenahraditelná. Jazyk používaný v komunikaci by měl být senzitivní, nehodnotící a respektující rozmanitost rodinných struktur.

3.1.4 ROLE FAKULTY

Fakulta sociálních studií je **garantem kvality, odbornosti a etiky** celého programu BuddyUP. Zajišťuje nejen organizační a vzdělávací podporu, ale také bezpečný rámec pro všechny zúčastněné.

ÚLOHA FAKULTY JAKO INSTITUCE

Fakulta:

- **zajišťuje vzdělávání studujících** – poskytuje teoretické základy, metodické materiály a trénink klíčových dovedností;
- Fakulta také zajišťuje, aby program probíhal v souladu s **hodnotami sociální práce a etickými standardy profese**.

3.1.4.1 ROLE GARANTA/KY PRAXE

Garant/ka praxe odpovídá za **celkový průběh a kvalitu programu BuddyUP**. Je hlavní kontaktní osobou pro studující, vyučující i organizace.

JEJÍM ÚKOLEM JE:

- poskytovat **odborné a etické vedení**,
- **koordinace supervizí a metodického/seminárního vedení**, aby studující měli oporu během praxe;
- rozhodovat o postupu **v rizikových či hraničních situacích**,
- **koordinace spolupráce** s partnerskými organizacemi a osobami pečujícími;
- podporovat komunikaci mezi fakultou, organizacemi a supervizory,
- zastřešovat práci s nástrojem **Buddy Progress Map** na úrovni fakulty,
- zajišťovat evaluaci a vyhodnocení dopadu praxe.

V SYSTÉMU BUDDY PROGRESS MAP:

● **má plný přístup** ke všem záznamům studujících (kromě "záznam jen pro mě"), po předchozí domluvě se studujícím může **nahlížet, komentovat a exportovat data** pro supervizi či evaluaci,

- sleduje průběh spolupráce a reaguje na rizikové situace či nejasnosti v zápisech.

3.1.4.2 ROLE VYUČJÍCÍ/HO SEMINÁŘE K PRAXI

Vyučující semináře propojuje **praxí s výukou**. Pomáhá studujícím zpracovávat zkušenosti z programu BuddyUP a rozvíjet profesní kompetence prostřednictvím reflexe.

JEHO/JEJÍ ÚKOLY:

- vést **semináře a reflexní setkání**,
- pomáhat studujícím rozumět situacím z praxe a učit se z nich,
- spolupracovat s garantkou praxe a mentory/kami z organizací,
- podporovat studující v používání **Buddy Progress Map** – vnímat ji jako nástroj reflexe, nikoli administrativní úkon,
- sledovat, zda jsou cíle a reflexe v systému vedeny smysluplně a v souladu s hodnotami programu.

V SYSTÉMU BUDDY PROGRESS MAP:

- má přístup k vybraným **záznamům studujících ze své skupiny**: cíle buddy; trimestrální hodnocení vlastních cílů buddy; cíle dítěte (vč. mapování pokroku); výpis aktivit setkání z denních záznamů vč. časových údajů; měsíční sebereflexe buddy
- **čte a poskytuje zpětnou vazbu k reflexím, stanovování cílů a sebehodnocení**,
- využívá zápisy jako podklad pro vedení reflexních diskusí,
- pomáhá studujícím rozvíjet kvalitu zápisů (hloubku reflexe, propojení s teorií).

3.1.4.3 ROLE SUPERVIZORA / SUPERVIZORKY

Supervisor/ka poskytuje **bezpečný prostor pro reflexi a profesní růst studujících**. Pomáhá buddy chápat vlastní reakce, hranice a učit se z praxe bez hodnocení výkonu.

HLAVNÍ ÚKOLY:

- vede individuální nebo skupinové supervize,
- pomáhá zpracovávat emočně náročné situace,
- podporuje profesní identitu a etické uvědomění,
- v případě potřeby komunikuje s garantem/kou praxe.

V SYSTÉMU BUDDY PROGRESS MAP:

- **má přístup k vybraným záznamům studujících ze své skupiny**: měsíční a trimestrální sebereflexe buddy
- využívá zápisy jako **východisko pro reflexi**, ne k hodnocení,
- může přidávat **poznámky nebo otázky pro další reflexi**,
- sleduje posun v profesních cílech studujících.

3.1.5 ROLE SPOLUPRACUJÍCÍ ORGANIZACE – MENTOR/KA

Zapojení externí organizace (např. poskytovatel sociálních služeb, škola, volnočasové centrum nebo nezisková instituce), představuje důležité **propojovací a podpůrné prostředí**. Mentorka nebo mentor je pracovník či pracovnice partnerské organizace, která dítě do programu zapojuje. Jejich hlavním úkolem je **zajistit odborné a etické vedení spolupráce** mezi dítětem a studující/m.

JEJÍ/JEHO ROLE ZAHRNÚJE:

- **Zprostředkování kontaktu** mezi studujícím a dítětem, případně mezi fakultou a rodinou.
- **Poskytnutí informací a odborného zázemí**, které mohou obohatit práci studujících.
- **Spolupráci na plánování a hodnocení spolupráce**, pokud je to součástí konkrétního případu.
- **Sdílení odpovědnosti za bezpečí a ochranu práv dítěte**. Organizace společně s fakultou a bud-
dym sleduje, aby setkávání probíhala bezpečně a s respektem k právům dítěte. Zajišťuje, že studující ví,
kam se obrátit v případě obav nebo ohrožení dítěte, a pomáhá nastavovat jasné hranice spolupráce.
  - podporují studující/ho v pochopení kontextu dítěte a specifík organizace,
  - spolupracují s garantem/kou praxe a vyučující/m semináře,
  - účastní se společných reflexí, případně hodnotících setkání.

PRÁCE SE SOFTWAREM (BUDDY PROGRESS MAP):

- nemají přístup do systému, ale je povinností studujících jim vybrané podklady zpřístupnit: cíle buddy; trimestrální hodnocení vlastních cílů buddy; cíle dítěte (vč. mapování pokroku); výpis aktivit setkání z denních záznamů vč. časových údajů
  - **nezasahují do textu**, ale mohou během společné diskuze podklady reflektovat a poskytovat k nim zpětnou vazbu,
  - používají podklady během **pravidelných konzultací se studujícím**.

Role organizace se může lišit podle konkrétní spolupráce. Základním principem však vždy zůstává **partnerská komunikace, jasně vymezené kompetence a respekt k úloze každého z aktérů**.

3.1.6 VZÁJEMNÉ PROPOJENÍ ROLÍ

Každá z výše uvedených rolí je nezastupitelná a pouze jejich **vzájemné propojení a spolupráce** umožňuje naplnit cíle programu BuddyUP.

- Studující vytváří bezpečný a důvěryhodný vztah a podporuje dítě v jeho rozvoji.
- Dítě je aktivním tvůrcem procesu a jeho hlas je zásadní pro směřování spolupráce.
- Osoby pečující poskytují klíčové zázemí a podporu, zejména praktické a emoční zázemí pro dítě, umožnění pravidelných setkání s buddym, podpora dítěte v zapojení do programu, sdílení informací o jeho potřebách a spolupráce při řešení situací, které se mohou během programu objevit.
  - Fakulta zajišťuje odborný, metodický a etický rámec.
  - Organizace může doplnit proces o další odborné perspektivy a podporu.

ŘEŠENÍ KONFLIKTNÍCH A SPORNÝCH SITUACÍ

V průběhu spolupráce může dojít k rozdílným názorům či očekáváním mezi jednotlivými aktérkami a aktéry programu, například mezi studující_m a osobou pečující nebo mezi studující_m a zástupkyní či zástupcem organizace. Tyto rozdíly jsou přirozenou součástí partnerské spolupráce a představují prostor pro učení i profesní růst.

V případě neshody je vždy preferována **otevřená a respektující komunikace**, která směřuje k porozumění potřebám všech zúčastněných. Pokud se konflikt nepodaří vyřešit přímo, do procesu vstupuje **garant/ka praxe** nebo **mentorka/mentor** ze spolupracující organizace, kteří zajišťují zprostředkování a hledání řešení v souladu s hodnotami programu BuddyUP a s ohledem na nejlepší zájem dítěte.

BuddyUP tak nestaví jednoho aktéra nad druhého – všichni **jsou součástí partnerské sítě podpory**, jejímž společným cílem je posílení dítěte a rozvoj kompetencí budoucích sociálních pracovníků a pracovníc.

3.2 PODPŮRNÉ MECHANISMY BĚHEM PRAXE

Supervize a další formy podpory tvoří jeden z klíčových pilířů programu BuddyUP. Jejich cílem není pouze „kontrolovat průběh praxe“, ale především **vytvářet bezpečný prostor pro reflexi, sdílení a profesní růst studujících**. V této kapitole popisujeme základní formy podpory, které studující během praxe využívají.

3.2.1 SUPERVIZE – BEZPEČNÝ PROSTOR PRO RŮST

Supervize je odborně vedený proces, ve kterém studující společně se supervizorem nebo supervizorkou reflektují konkrétní situace, které během praxe zažili. Je to prostor, kde mohou otevřeně sdílet nejistoty, hledat nové perspektivy a získávat podporu při náročných rozhodnutích.

HLAVNÍ CÍLE SUPERVIZE:

- Reflexe vlastní práce a hledání hlubšího porozumění dětem i sobě samým.
- Prevence profesního vyhoření a zvládání emočně náročných situací.
- Rozvoj odborných dovedností a schopností kritického myšlení.
- Posílení pocitu kompetence, bezpečí a profesní identity.

FORMY SUPERVIZE V BUDDYUP:

- **Skupinová supervize** – sdílení zkušeností a společná reflexe s ostatními studujícími.
- **Individuální supervize** – osobní prostor pro hlubší práci s konkrétní situací.
- **Tematická supervize** – zaměřená na specifické téma (např. komunikace, hranice, participace).

Supervize je podpůrný, nikoli hodnotící proces. Je to místo, kde nejde o „správné odpovědi“, ale o růst, sdílení a učení se z praxe.

3.2.2 SEMINÁŘ K PRAXI – PROPOJENÍ TEORIE A ZKUŠENOSTI

Součástí podpůrného rámce je i předmět „**Seminář k praxi**“, který probíhá paralelně s celým průběhem programu BuddyUP. Jeho hlavním cílem je propojit teoretické poznatky s praktickými zkušenostmi studujících a nabídnout jim nástroje pro hlubší reflexi i profesní orientaci.

V SEMINÁŘI SE STUDUJÍCÍ UČÍ:

- analyzovat konkrétní situace z praxe z teoretické i etické perspektivy,
- diskutovat různé přístupy a strategie práce s dětmi,
- reflektovat vlastní učení, hodnoty a postoje,
- formulovat profesní cíle a plánovat svůj další rozvoj.

Seminář vytváří „most“ mezi univerzitním vzděláváním a reálnou sociální praxí – a pomáhá studujícím chápat vlastní práci v širším kontextu profese.

4. PRÁCE S DĚTMI

Fáze vývoje vztahu

Vztah mezi buddym a dítětem se obvykle vyvíjí v několika fázích. Tyto fáze nejsou pevně dané ani striktně oddělené, ale jejich pochopení pomáhá studujícím lépe reagovat na potřeby dítěte v různých momentech procesu. Vztah mezi buddym a dítětem se obvykle vyvíjí v několika fázích. Tyto fáze nejsou pevně dané ani striktně oddělené, jednotlivé fáze se mohou překrývat nebo opakovaně střídat, ale jejich pochopení pomáhá studujícím lépe reagovat na potřeby dítěte v různých momentech procesu. Kromě postupného prohlubování důvěry se mohou objevovat i období **testování hranic** nebo **stagnace**, kdy vztah dočasně nepostupuje vpřed. Tyto fáze jsou přirozenou součástí procesu a mohou být pro buddyho důležitou příležitostí k reflexi, trpělivosti a práci s nejistotou.

Současná literatura o mentoringu mládeže (např. Luo & Stoeger, 2023) popisuje vývoj vztahu jako dynamický proces, který prochází fázemi navazování kontaktu, budování důvěry, testování hranic, stabilizace, růstu a ukončení. Praktické doporučení, jak s těmito fázemi zacházet, najdou studující v kapitole **4.1.3 Práce s odmítáním, nejistotou a přenosem emocí**, kde je rozpracováno, jak reagovat na stagnaci nebo zpochybňování vztahu ze strany dítěte.

- 1. První kontakt a zvědavost** – dítě si vytváří první dojmy, testuje, zda může důvěřovat.
- 2. Budování důvěry** – vztah se stabilizuje, komunikace se prohlubuje.
- 3. Spolupráce a růst** – dítě se aktivně zapojuje, otevírá se novým zkušenostem a společně se formují cíle.
- 4. Reflexe a samostatnost** – dítě přebírá větší zodpovědnost a samo reflektuje změnu.
- 5. Ukončení a přechod** – vztah se postupně uzavírá, dítě je připraveno jít dál.

Rozpoznání fáze, ve které se vztah nachází, pomáhá volit vhodné techniky a tempo práce. Například v raných fázích je důležité zaměřit se spíše na budování důvěry než na stanovení konkrétních cílů.

4.1 NAVAZOVÁNÍ KONTAKTU A VZTAHU

4.1.1 PRVNÍ SETKÁNÍ: ZÁKLAD DŮVĚRY

První setkání je klíčovým momentem celého procesu spolupráce – vytváří základ pro budoucí vztah a významně ovlivňuje jeho kvalitu. Cílem prvního kontaktu není hned „začít pracovat“ na cílech, ale především **vytvořit bezpečný, přehledný a předvídatelný prostor**, ve kterém se dítě může cítit přijímané a respektované.

ZÁKLADNÍ PRINCIPY PRVNÍHO SETKÁNÍ:

- **Představte se přirozeně a srozumitelně** – vysvětlete, kdo jste, proč se setkáváte a jakou roli budete mít.
- **Nastavte rámeček spolupráce** – sdělte, jak často se budete vídat, co můžete a nemůžete dělat, a co od spolupráce očekáváte.
- **Budte otevření otázkám dítěte** – dejte mu/jí prostor ptát se na cokoli a reagujte upřímně.
- **Respektujte tempo dítěte** – některé děti se otevřou rychle, jiné potřebují více času.

Důležité je **nepřetěžovat první setkání informacemi ani očekáváním**. Jeho hlavním účelem je, aby dítě mělo pozitivní zkušenost s kontaktem a začalo si tvořit základ důvěry.

PRAKTICKÝ PŘÍKLAD:

Při prvním setkání se Tomáš (buddy) snažil působit profesionálně, ale dítě bylo ztuhlé a odpovídalo jednoslovně. Když Tomáš odložil připravené otázky a zeptal se prostě: „Co tě dneska nejvíc bavilo?“, dítě se uvolnilo a začalo mluvit o fotbalu. Tento okamžik ukázal, že **autenticita** a přirozenost mají při navazování kontaktu větší váhu než dokonalá připravenost.

4.1.2 BUDOVÁNÍ DŮVĚRY A BEZPEČNÉHO PROSTŘEDÍ

Důvěra je **proces, který nelze uspěchat**. Vzniká postupně, skrze drobné každodenní interakce, které dítěti potvrzují, že se může spolehnout na stabilitu a spolehlivost vztahu. Budování důvěry není jednorázový úkon, ale **dlouhodobý proces vyžadující konzistentní, citlivý a autentický přístup**. Buddy by měl být pro dítě především spolehlivou a předvídatelnou osobou, která:

- dodržuje slíbené časy a dohody,
- reaguje klidně a citlivě na jeho potřeby,
- respektuje jeho hranice a individuální tempo,
- vytváří prostředí, kde nejsou „správné“ ani „špatné“ odpovědi.

Bezpečné prostředí zahrnuje mnohem víc než jen fyzický prostor – jeho součástí je i **emoční bezpečí**, tedy jistota, že dítě může sdílet své pocity a zkušenosti **bez obav z odmítnutí, znevažování či zesměšnění**. Nejistota a nekomfort jsou při navazování vztahu běžné, a proto je důležité být trpělivý a nečekat rychlé výsledky. Důvěra často vzniká opakováním jednoduchých interakcí a potvrzováním, že vztah zůstává stabilní i tehdy, když dítě testuje jeho pevnost.

ZÁKLADNÍ PODMÍNKY PRO VZNIK DŮVĚRY

Jak ukazuje Oaklander (2022), základem budování bezpečného vztahu je **rovnováha, autenticita a akceptace**. Vztah mezi buddym a dítětem nesmí být hierarchický – oba vstupují do spolupráce jako partneři. „Rovnost znamená, že ani jeden není druhému nadřazen; druhého nehodnotím a nemanipuluji jím“ (Oaklander, 2022, s. 29).

KLÍČOVÝMI PODMÍNKAMI BUDOVÁNÍ DŮVĚRY JSOU:

- **ROVNOST** – vztah není o moci, ale o spolupráci.
- **AUTENTICITA** – být sám/sama sebou, bez profesních masek. Carl Rogers (2014) zdůrazňuje, že nejdůležitějším aspektem každé pomáhající profese je vztah. Ten musí být založen na opravdovosti: „Čím opravdovějším člověkem se terapeut stává a čím víc se vyhýbá sebeobranám a profesionálním maskám a rolím, tím ochotněji mu klient oplácí stejnou měrou...“ (Rogers, 2014, s. 11).
- **NEZATĚŽOVÁNÍ OČEKÁVÁNÍM** – jít vstříc potřebám dítěte, nikoli vlastním představám.
- **AKCEPTACE** – znamená přijetí dítěte jako osoby, včetně jeho emocí, potřeb a způsobu prožívání. Neznamená však souhlas se všemi projevy jeho chování. Je důležité rozlišovat mezi tím, co dítě cítí (což přijímáme) a jak se chová (co může vyžadovat nastavení hranic a citlivé vedení). Právě kombinace akceptace a jasných hranic vytváří pro dítě bezpečný a předvídatelný prostor. Praktický příklad: Když Michal (buddy) při setkání s desetiletým Filipem zažil, že dítě začalo zlostí házet hračkami, nereagoval výčitkou. Řekl klidně: „Vidím, že jsi hodně naštvaný, ale házet věcmi není bezpečné. Pojď mi říct, co tě tak rozčílilo.“ Tím uznal Filipovy emoce, ale zároveň jasně vymezil hranici chování.
- **EMPATIE** – dovednost vnímat, co dítě prožívá, a vcítit se do jeho situace. Klient, v našem případě dítě, „nejlépe ví, co ho trápí, které zážitky mají být odkryty a které problémy jsou nejdůležitější“ (Rogers, 2014).
- **KONTAKT** – být přítomen „celým organismem“, smysly, tělem, emocemi i intelektem. „Kontakt vyžaduje schopnost být v konkrétní situaci plně přítomen, a to všemi ‚aspekty‘ organismu – smysly, tělem, vyjadřováním emocí, intelektem...“ (Oaklander, 2022, s. 31).

Jak upozorňuje Oaklander, počáteční odpor dítěte je přirozený. Jakmile je překonán, „začíná se u většiny dětí rozvíjet vlákno vztahu“ (Oaklander, 2022, s. 30).

PRAKTICKÝ PŘÍKLAD:

Petra (buddy) se s osmiletým Kubou vídala každý týden. Když jedno setkání musela zrušit, omluvila se a nabídla náhradní termín. Kuba později řekl: „Ty jsi fakt přišla, i když jsi říkala, že budeš unavená.“ Tím projevilo, že vnímá konzistenci a spolehlivost jako klíč k důvěře.

Shrnutí: Důvěru nelze vynutit – je třeba ji budovat trpělivě, citlivě a s respektem k tempu dítěte. Pokud dítě zažije bezpečné prostředí, kde je přijímáno, kde jeho emoce nejsou zlehčovány a kde mu dospělý naslouchá, vzniká prostor pro autentické setkání a hlubokou spolupráci.

4.1.3 PRÁCE S ODMÍTÁNÍM, NEJISTOTOU A PŘENOSEM EMOCÍ

Setkání s odmítáním, zdrženlivostí nebo silnými emočními reakcemi ze strany dítěte je v praxi naprosto běžnou součástí procesu navazování vztahu. Tyto projevy nejsou známkou nezájmu nebo „problému“, ale spíše **způsobem, jakým dítě chrání své vnitřní hranice** nebo testuje bezpečí nového vztahu. V některých případech mohou být i **projevem minulých zkušeností s nejistými, nefunkčními nebo bolestnými vztahy**, které ovlivňují jeho očekávání a důvěru.

JAK ROZPOZNAT A CHÁPAT PROJEVY ODMÍTÁNÍ

Odmítání může mít různé podoby – od verbálního distancování („nechci o tom mluvit“) přes uzavřenost a mlčení až po odpor, ironii či provokativní chování. Důležité je tyto reakce **neinterpretovat osobně** – nejde o odmítnutí vás jako osoby, ale o způsob, jakým dítě reguluje své emoce nebo zkoumá hranice nového vztahu.

Dítě může také **„testovat“ stabilitu vztahu** tím, že záměrně posouvá hranice, reaguje negativně nebo zpochybňuje váš zájem. Pokud zůstanete klidní, předvídatelní a citliví, dáváte dítěti signál, že vztah je bezpečný a že jeho projevy nezpůsobí ztrátu zájmu nebo kontaktu.

DOPORUČENÍ PRO PRÁCI S TĚMITO SITUACEMI

- **Normalizujte emoce** – ujistěte dítě, že je v pořádku cítit se nejistě, mít obavy nebo se zpočátku nezapojovat. Vyhněte se tlaku na okamžité otevření se.
- **Reagujte s trpělivostí a respektem** – nespěchejte s otázkami ani netlačte na sdílení osobních témat. Pokud dítě nechce mluvit, můžete rozhovor přirozeně ukončit a dát mu najevo, že se k tématu může vrátit, až bude chtít. Tím posilujete jeho pocit bezpečí a kontrolu nad tím, co sdílí.
- **Reflektujte přenos emocí** – buďte si vědomi, že dítě může do vztahu promítat své dřívější zkušenosti s dospělými (např. zklamání, odmítnutí, zneužití důvěry).
- **Udržujte stabilitu a konzistenci** – docházejte pravidelně, plňte sliby a komunikujte jasně. Stabilita vašeho chování je pro dítě signálem bezpečí.
- **Respektujte hranice dítěte** – pokud je zjevné, že téma nebo situace je pro dítě citlivá, nechte iniciativu na něm. Aktivní respektování hranic posiluje důvěru.

SILNÉ EMOČNÍ REAKCE A TRAUMA

V některých případech se mohou objevit **intenzivní emoční reakce** – například hněv, úzkost, silný smutek nebo úplné uzavření se do sebe. Tyto projevy mohou být indikátorem hlubších zkušeností dítěte (např. traumatu, ztráty, odmítnutí) a vyžadují zvýšenou opatrnost, senzitivitu a odbornou podporu.

V TAKOVÝCH SITUACÍCH PLATÍ:

- Nikdy se nesnažte „terapeutizovat“ dítě, role buddyho není terapeutická.
- Nepokoušejte se tyto emoce „řešit“ sami, ale nabídněte dítěti **podporu v podobě klidné přítomnosti, naslouchání a ujištění, že jeho pocity jsou v pořádku**. Bezpečný prostor znamená, že dítě může své emoce projevit bez obav z hodnocení nebo kárání. Pokud jsou emoce silné nebo přetrvávají, informujte garantku či mentorku, aby bylo možné zajistit odbornou podporu.
- Informujte garantku nebo mentorku/mentora a využijte podpůrné mechanismy fakulty (supervize, metodická konzultace, krizový plán).

PRAKTICKÝ PŘÍKLAD:

Když dvanáctiletá Anička začala říkat, že „už nechce chodit ven“, její buddy Martina to nebrala jako neúspěch. Nechala prostor pro ticho a po pár dnech se Anička sama ozvala s návrhem na jinou aktivitu. Situace ukázala význam **empatie a respektu k tempu dítěte** – odmítnutí často není konec, ale zkouška bezpečí vztahu.

Poznámka: Podrobnější metodické postupy pro práci v situacích, které překračují běžný rámec doprovázení (např. náhlé odmítnutí kontaktu, silná úzkost, podezření na ohrožení dítěte), najdete v kapitole 6.3 – Krizové situace a jejich řešení. Tato kapitola obsahuje konkrétní scénáře, doporučení a postupy, jak v takových případech bezpečně a kompetentně postupovat.

4.2 KOMUNIKAČNÍ TECHNIKY A NÁSTROJE

Komunikace je klíčovým nástrojem práce buddyho. Není to jen výměna slov, ale způsob, jak vytváříme **prostor pro vztah, porozumění a participaci dítěte**. Kvalita komunikace rozhoduje o tom, zda se dítě cítí slyšené, respektované a bezpečné – a tím i o tom, zda bude do procesu aktivně zapojeno.

Buddy by měl umět přizpůsobit komunikaci **věku, zkušenostem, emočnímu stavu a individuálním potřebám dítěte**. Následující techniky a přístupy tvoří základ efektivní komunikace v programu BuddyUP.

4.2.1 AKTIVNÍ NASLOUCHÁNÍ

Aktivní naslouchání znamená víc než jen „slyšet“ – je to **záměrné a vědomé porozumění tomu, co dítě říká, i tomu, co sděluje mezi řádky**. Cílem je dát dítěti najevo, že jeho slova, pocity i myšlenky jsou důležité a brány vážně. Kromě obsahu řeči proto zahrnuje i **vnímání neverbální komunikace**, tedy řeči těla, tónu hlasu, mimiky či postoje. Tyto signály často prozradí, jak se dítě skutečně cítí, i když o tom nemluví.

PŘI AKTIVNÍM NASLOUCHÁNÍ SI STUDUJÍCÍ VŠÍMÁ NAPŘÍKLAD:

- zda dítě udržuje oční kontakt nebo se mu vyhýbá,
- jakým tónem mluví a jak se mění podle tématu,
- jak sedí, gestikuluje nebo reaguje na blízkost,
- jestli jeho slova odpovídají emocím, které vyjadřuje neverbálně.

Takové pozorování pomáhá buddymu reagovat citlivěji – třeba ztišit hlas, když dítě působí napjatě, nebo změnit téma, pokud jeho tělo signalizuje nekomfort.

KLÍČOVÉ PRINCIPY AKTIVNÍHO NASLOUCHÁNÍ:

• **PLNÁ POZORNOST** – během rozhovoru se soustředíte výhradně na dítě, nepřerušujete ho, neodvádějte pozornost jinam.

• **PARAFRÁZOVÁNÍ** – zopakujte svými slovy to, co dítě řeklo („Takže jestli tomu rozumím správně, máš pocit, že...“).

• **REFLEKOVÁNÍ EMOCÍ** – pojmenujte a zrcadlete emoce („Zdá se, že tě to hodně zklamalo.“).

• **PODPORA SDÍLENÍ** – používejte otevřené otázky („Můžeš mi o tom říct víc?“) a povzbuzující reakce („Rozumím, to muselo být těžké.“).

• **OČNÍ KONTAKT** – udržujte přirozený, nikoli nátlakový pohled, který signalizuje zájem a pozornost. Fyzická blízkost a prostor – respektujte osobní zónu dítěte a nesnažte se o fyzický kontakt, pokud o něj nestojí.

• **ZRCADLENÍ POSTOJŮ** – přizpůsobte své tělo a energii situaci dítěte (např. klidnější tempo, pokud je dítě nejistě).

● **OTEVŘENÁ GESTA** – vyhněte se postojům, které mohou působit autoritativně nebo uzavřeně. Příklad: místo zkřížených rukou na hrudi nebo stání nad dítětem si raději sedněte do jeho úrovně, udržujte uvolněný postoj a otevřené dlaně, které signalizují přijetí a dostupnost.

Aktivní naslouchání posiluje důvěru, podporuje otevřenost a ukazuje dítěti, že jeho zkušenosti jsou respektovány.

4.2.2 VALIDACE EMOCÍ

Validace znamená přijmout pocity dítěte jako reálné a pochopitelné z jeho pohledu, bez jejich hodnocení či zpochybňování. Nejde o to, zda emocím rozumíme, ale o to, že je **bereme vážně a dáváme dítěti najevo, že má právo cítit to, co cítí.**

ZÁSADY VALIDACE:

- **Uznání** – „Chápu, že tě to rozčílilo.“
- **Normalizace** – „Spousta lidí by se v takové situaci cítila podobně.“
- **Podpora sebereflexe** – „Vypadá to, že tě to bolí. Co ti v takových chvílích pomáhá?“

Validace je zvláště důležitá u dětí, které mají zkušenost s tím, že jejich pocity byly zlehčovány nebo ignorovány. Je to způsob, jak posílit jejich sebeúctu a naučit je pracovat s emocemi zdravým způsobem.

Příklad:

„**Neměla by ses zlobit kvůli takové maličkosti.**“ – tato reakce pocity dítěte zlehčuje a zpochybňuje.

„**Vidím, že tě to rozzlobilo.**“ – tato reakce pocity dítěte uznává a otevírá prostor pro další komunikaci.

4.2.3 PŘIZPŮSOBNÍ KOMUNIKACE

Děti v různém věku chápou svět jinak – odlišně vnímají čas, důsledky, vztahy i své vlastní emoce. Efektivní komunikace proto vyžaduje **vědomé přizpůsobení stylu a jazyka.**

Věk dítěte	Doporučená přístup	Typické techniky
6 - 9 let	Hravý a konkrétní přístup, využití příběhů, metafor a her.	kreslení, loutky, společné čtení
10 - 12 let	Podpora zkoumání vlastních názorů, jednoduché otázky s vysvětlením důvodů.	mapování přání, brainstorming
13 - 15 let	Partnerský přístup, respektování autonomie a potřeby nezávislosti.	společné plánování, rozhovory o hodnotách
16+ let	Otevřená a dialogická komunikace, zapojení do rozhodování, sdílení odpovědnosti.	cílové plánování, reflexivní rozhovory

Efektivní komunikace s dítětem znamená nejen volit vhodná slova a tempo rozhovoru, ale také **přizpůsobit způsob komunikace individuálním potřebám a specifikům dítěte.** Je důležité brát v úvahu například věk, míru porozumění, temperament, zdravotní či komunikační znevýhodnění, ale i kulturní a jazykové odlišnosti.

Buddy proto volí takové formy vyjadřování, které jsou pro dítě srozumitelné a bezpečné – může využít vizuální pomůcky, jednoduchý jazyk, delší čas na reakci nebo neverbální podporu (mimiku, gesta). Cílem je, aby se dítě cítilo respektováno a mělo možnost být v komunikaci aktivním partnerem.

4.2.4 POCHVALA VS. ZPĚTNÁ VAZBA: PARTNERSKÁ KOMUNIKACE V PRAXI

Při práci s dětmi je klíčové rozlišovat mezi pochvalou a zpětnou vazbou. Tyto dva přístupy mají totiž zásadně odlišné účinky – nejen na motivaci dítěte, ale i na dynamiku vztahu a rozvoj jeho autonomie.

POCHVALA: MOCENSKÝ A HODNOTÍCÍ NÁSTROJ

Pochvaly bývají tradičně vnímány jako prostředek podpory, ale z hlediska komunikace patří do mocenského modelu. Jsou „pozitivním vyjádřením o činnosti, chování nebo vlastnostech druhé osoby, které současně vyjadřuje skutečnost, že se jeden člověk cítí v pozici, v níž může hodnotit druhého“ (Kopřiva et al., 2017, s. 155–178).

I když mohou být formulovány laskavě, často v sobě nesou prvek nadřazenosti, kontroly či manipulace. „Skryté poselství pochval zní: Děláš věci k mé spokojenosti. O toho druhého, o jeho přání a potřeby vlastně ani moc nejde“ (Kopřiva et al., 2017, s. 168).

Dlouhodobě pak může vést k závislosti na vnějším hodnocení: „Pochvaly vytvářejí závislost... Pokud není v dohledu autorita, která udělí pochvalu, a pokud chybí i vnitřní motivace, není důvod chovat se správně, dělat něco dobře či dokonce vůbec něco dělat“ (Kopřiva et al., 2017, s. 170–171).

ZPĚTNÁ VAZBA: CESTA K PARTICIPACI A RŮSTU

Naopak zpětná vazba a ocenění patří k partnerskému, rovnocennému vztahu. Zpětná vazba je „věcné vyjádření, že jsme si něčeho všimli (nejčastěji pomocí popisu nebo informace)“ (Kopřiva et al., 2017, s. 172). Zaměřuje se na konkrétní činnost či chování, aniž by hodnotila osobnost dítěte nebo jeho trvalé vlastnosti: „Pro zpětnou vazbu je podstatné, že se zaměřuje na činnost nebo chování, nehodnotí však osoby“ (Kopřiva et al., 2017, s. 173).

Zpětná vazba tak podporuje vnitřní motivaci, kompetenci a sebevímání dítěte. Jak zdůrazňuje Rogers: „Být oceňován je prožíváno jako zkušenost, která podporuje růst osobností“ (Rogers, 2014, s. 173).

SROVNÁNÍ PŘÍSTUPŮ

Mocenský model – pochvala	Partnerský model – zpětná vazba
„Ty jsi opravdu literárně nadaný, napsal jsi to moc krásně, tu úvahu o přátelství pošleme do soutěže.“	„Tvoje úvaha o přátelství je napsána přehledně, myšlenky se neopakují a použité citáty jsou opravdu neotřelé.“

Podobně lze odlišovat i kritiku (hodnotící a často zraňující) od negativní zpětné vazby, která může být konstruktivní, konkrétní a rozvojová.

Shrnutí: Zatímco pochvala často upevňuje hierarchii a závislost na vnějším hodnocení, zpětná vazba otevírá prostor pro partnerský dialog, podporuje autonomii dítěte a posiluje jeho schopnost učit se z vlastních zkušeností.

4.2.5 PRÁCE S DÍTĚTEM, KTERÉ SE OBTÍŽNĚ OTEVÍRÁ

Některé děti mohou být z různých důvodů uzavřené, rezervované nebo odmítavé. Někdy je to způsobeno aktuální situací, jindy zkušenostmi z minulosti (např. ztráta důvěry, trauma, zklamání). Tyto situace vyžadují **zvláštní citlivost, trpělivost a respekt k hranicím dítěte.**

DOPORUČENÍ PRO PRÁCI:

- **Nespěchejte** – nechte dítě určovat tempo a rozsah sdílení.
- **Budte předvídatelní** – konzistentní chování posiluje pocit bezpečí.

- **Budujte důvěru skrze malé kroky** – společné aktivity, sdílení zájmů, neformální rozhovory.
- **Respektujte mlčení** – někdy je „ticho“ způsobem komunikace.
- **Spolupracujte s garantkou nebo mentorkou / mentorem** – pokud máte podezření, že dítě nese závažnou zátěž, konzultujte postup a nikdy neřešte situaci sami.

PŘÍKLAD Z PRAXE:

Při prvních setkáních se Jana (buddy) snažila navázat rozhovor, ale dívka odpovídala jednoslovně a často měnila téma. Jana proto přestala klást otázky a nabídla společnou aktivitu – kreslení. Po několika týdnech dívka začala sama mluvit o škole a o kamarádkách. Jana tím pochopila, že někdy je nejlepším nástrojem podpory **ticho a trpělivost**, ne snaha „něco zjistit“.

Poznámka: Pokud dítě projevuje známky traumatu nebo zátěže, které přesahují rámec role buddyho, postupujte podle doporučení uvedených v kapitole 6.3 – Krizové situace a jejich řešení.

4.3 SPOLEČNÉ MAPOVÁNÍ POTŘEB, CÍLŮ A PŘÁNÍ

Proces mapování představuje přechod z fáze „vztah a důvěra“ do fáze **aktivní spolupráce**. Cílem není pouze zjistit, co dítě „chce“, ale společně porozumět tomu, **co skutečně potřebuje**, jaké má sny, přání, silné stránky, bariéry a zdroje. Tento proces je participativní – dítě je v něm **hlavním aktérem**, nikoli objektem hodnocení.

Mapování je také zásadní dovedností budoucího sociálního pracovníka: učí, jak klást otázky, jak číst mezi řádky, jak rozpoznat hlubší potřeby a jak spolu s dítětem formulovat dosažitelné cíle.

PRINCIPY SPOLEČNÉHO MAPOVÁNÍ

- **Dítě je expertem na svůj život** – přistupujte k němu jako k rovnocennému partnerovi, s respektem, zájmem a vírou v jeho schopnosti a zkušenosti.
- **Proces je stejně důležitý jako výsledek** – samotné mluvení o přáních a potřebách je pro dítě užitečné.
- **Hleďte význam za slovy** – dítě může formulovat přání jednoduše („chci psa“), ale za tím může být hlubší potřeba („chci někoho, kdo bude jen můj“).
- **Pracujte participativně** – cíle nejsou „pro dítě“, ale „s dítětem“.
- **Flexibilita a trpělivost** – dítě potřebuje čas a různé přístupy, než dokáže své přání přesně pojmenovat.

4.3.1 NÁSTROJE PRO MAPOVÁNÍ PŘÁNÍ A POTŘEB

Pro mapování lze využít celou škálu nástrojů, které podporují participaci, kreativitu a sebepoznání dítěte. Jejich volba by měla odpovídat věku, zkušenostem a preferencím dítěte. Následuje příklad nástrojů, kterými se lze inspirovat.

STROM PŘÁNÍ (WISHING TREE)

Metaforická aktivita, při níž dítě na „strom“ (papírový, kreslený nebo interaktivní) zapisuje nebo kreslí své přání, cíle nebo sny.

- **Kořeny** představují zdroje a opory, které dítě má.
- **Kmen** symbolizuje cestu a úsilí, které je třeba vynaložit.
- **Koruna** znázorňuje dosažené cíle a touhy.

Tento nástroj pomáhá dítěti pojmenovat, co je pro něj důležité, a zároveň přemýšlet o tom, co mu v dosažení brání nebo co ho naopak posiluje.

MAPA ZDROJŮ (RESOURCE MAP)

Dítě spolu s buddym vytváří vizuální mapu lidí, míst, dovedností a aktivit, které mu pomáhají zvládat životní situace.

Vnitřní zdroje: silné stránky, schopnosti, hodnoty.

Vnější zdroje: lidé, služby, místa, zájmy.

Mapa zdrojů rozvíjí sebereflexi a pomáhá dítěti vidět své okolí jako síť podpory. Často také odhalí „skryté“ silné stránky, které dítě samo nevnímá jako důležité.

Cílový deník (Goal Diary)

Jednoduchý nástroj pro sledování pokroku. Dítě si do deníku zapisuje (nebo kreslí) své malé i velké cíle, včetně kroků, které k nim podniklo, a pocitů, které s nimi souvisí.

- Posiluje sebereflexi a motivaci.
- Pomáhá dítěti sledovat změnu v čase.
- Podporuje práci s emocemi spojenými s úspěchem i neúspěchem.

Rozhovor o snech a budoucnosti

Strukturovaný, ale neformální rozhovor zaměřený na představy dítěte o budoucnosti. Může obsahovat otázky jako:

- „Kdybys mohl/a za pět let být kdekoliv a dělat cokoliv, co by to bylo?“
- „Co by sis přál/a, aby o tobě lidé říkali?“
- „Jak by vypadal tvůj ideální den?“

Tento rozhovor pomáhá identifikovat hodnoty, motivace a dlouhodobé cíle, které mohou stát za konkrétními přáními.

4.3.2 Rozpoznání skutečných potřeb

Ne všechna přání jsou skutečné potřeby – a ne každá potřeba je na první pohled zřejmá. Buddy musí rozvíjet dovednost „naslouchání pod povrch“ – hledat význam a kontext, ve kterém přání vznikají.

Příklad:

- Přání: „Chci nový mobil.“
- Skrytá potřeba: „Chci být součástí skupiny vrstevníků.“
- Možný cíl: „Zlepšit sociální začlenění a sebevědomí.“

Taková práce vyžaduje empatii, reflexi a trpělivost. Je důležité se dítěte ptát proč / co mu to přinese, často až za třetí nebo čtvrtou vrstvou přání se skrývá skutečná potřeba.

4.3.3 Od přání ke konkrétním cílům

Dalším krokem je přetvoření přání **do konkrétních, dosažitelných a měřitelných cílů**. K tomu lze využít různé techniky, např. SMART model:

- S** – konkrétní (specific): Co přesně chci dosáhnout?
- M** – měřitelné (measurable): Jak poznám, že se to stalo?
- A** – dosažitelné (achievable): Je to v mých možnostech?
- R** – relevantní (relevant): Proč je to pro mě důležité?
- T** – časově ohraničené (time-bound): Do kdy toho chci dosáhnout?

Tento proces je důležitý pro studující: učí se tím strukturovat podpůrnou činnost, plánovat a spolupracovat s dítětem participativně. Cíle se nestanovují „za dítě“, ale vznikají v dialogu – a dítě musí vnímat cíle jako své vlastní a rozumět tomu, proč na nich pracuje.

4.4 PLÁNOVÁNÍ A REALIZACE AKTIVIT

Jakmile jsou potřeby, přání a cíle dítěte společně pojmenovány, dalším krokem je stanovení postupu, jak jich dosáhnout. Ty představují „most“ mezi přáním a realitou – jsou nástrojem změny, posilování kompetencí a budování sebevědomí dítěte.

4.4.1 Společné plánování cesty k cíli

Společné plánování znamená, že dítě **je aktivním spoluautorem celého procesu**. Buddy by měl vést rozhovor o tom, jaké kroky mohou vést k naplnění cílů, jaké zdroje bude potřeba zapojit a jaké překážky mohou nastat. Zásadní je přitom přístup „co můžeme udělat spolu“, nikoli „co pro tebe udělám já“.

Doporučený postup při plánování:

- 1. Zopakujte společně cíl** – ujistěte se, že je pro dítě srozumitelný a že s ním souhlasí.
- 2. Rozdělte cíl na menší kroky** – velké cíle mohou být demotivující, menší kroky umožňují sledovat pokrok a posilují sebevědomí.
- 3. Zvažte překážky a zdroje** – co může dítěti stát v cestě a co mu může pomoci?
- 4. Naplánujte konkrétní aktivity** – kdy, kde, jak často a s kým.
- 5. Stanovte způsob sledování pokroku** – jak budete vědět, že se věci posouvají správným směrem?

Příklad:

- **Cíl:** „Chci se cítit sebejistěji při mluvení s vrstevníky.“
- **Kroky:** zkoušet mluvit před jedním spolužákem - zapojit se do skupinové aktivity - říct něco v třídní diskuzi.
- **Aktivita:** společně nacvičit situaci, hrát konverzační hry, navštěvovat klub, kde se dítě cítí bezpečně.

4.4.2 Adaptace aktivit podle situace a potřeb dítěte

Život dětí ohrožených sociálním vyloučením je často proměnlivý a nepředvídatelný. Je proto nezbytné plán chápat jako **živý dokument**, který se může vyvíjet a měnit podle aktuální situace dítěte.

Doporučení:

- **Budte flexibilní** – pokud dítě ztratí zájem o původní cíl nebo se jeho potřeby změní, upravte plán společně.
- **Reflektujte aktuální realitu** – zdravotní stav, školní zátěž, rodinná situace nebo emoční rozpoložení dítěte mohou ovlivnit možnosti realizace.
- **Pracujte s menšími kroky** – pokud dítě čelí obtížím, zmenšete úkoly a zaměřte se na postupné úspěchy.
- **Dopřejte dítěti zkušenost úspěchu** – zejména na začátku spolupráce je důležité, aby dítě mohlo zažít pocit, že něco zvládlo. I malý krok či dílčí pokrok může významně posílit jeho motivaci a důvěru v sebe i v buddy.
- **Učte dítě plánovat a hodnotit** – společně zvažujte, co se daří, co ne, a proč. Tím rozvíjíte jeho kompetence k samostatnému rozhodování.

4.5 REFLEXE A UKONČENÍ VZTAHU

Ukončení spolupráce není jen formální tečka za procesem – je to **plnohodnotná fáze vztahu**, která má pro dítě i studujícího zásadní význam. Je to příležitost k reflexi pokroku, ocenění úsilí, posílení sebevědomí a rozvoji schopnosti pracovat se změnou a loučením.

Zároveň je to moment, který může být emočně náročný. Dítě může pociťovat smutek, ztrátu, nejistotu či obavy. Úkolem buddyho je proto tento proces vést citlivě, **strukturovaně a s dostatečným časovým předstihem**.

PRŮBĚŽNÁ REFLEXE JAKO KLÍČOVÁ SOUČÁST PROCESU

Reflexe by neměla nastat jen „na konci“ – je důležité ji začlenit do celého průběhu spolupráce.

PRAVIDELNÉ REFLEXI DÍTĚ:

- lépe chápe svůj pokrok,
- rozpoznává vlastní silné stránky,
- učí se hodnotit změnu a vnímat ji jako proces,
- posiluje své kompetence v oblasti sebereflexe a rozhodování.

ZPŮSOBY PRŮBĚŽNÉ REFLEXE:

- Společné rozhovory – po každém setkání krátce shrnout, co se povedlo, co bylo těžké a co by chtělo dítě zkusit příště.
- Reflexní otázky – např. „Co jsi o sobě dnes zjistil/a?“, „Co ti dnes udělalo radost?“.
- Buddy Progress Map nebo cílový deník – společné sledování pokroku pomocí vizuálních softwareových nástrojů.

Průběžná reflexe zároveň pomáhá dítěti připravit se na závěrečnou fázi, protože se učí přemýšlet o změně jako o přirozené součásti procesu.

Více o práci s reflexivními nástroji je uvedeno v kapitole 5.4 Proces práce s cíli a reflexe pokroku.

4.5.1 PŘÍPRAVA NA UKONČENÍ SPOLUPRÁCE

Ukončení by nikdy nemělo přijít „náhle“. Je potřeba dítě na tuto fázi připravovat postupně – ideálně několik týdnů dopředu.

DOPORUČENÝ POSTUP:

1. Oznámení s dostatečným předstihem – sdělte dítěti hned v úvodu spolupráce, kdy spolupráce skončí, a vysvětlete důvody (konec praxí).

2. Zhodnocení společné cesty – vraťte se k začátku a projděte, co se změnilo, co dítě dokázalo a co se naučilo.

3. Ujasnění, co bude dál – proberte, jak může dítě pokračovat ve svém rozvoji, kdo ho bude dál podporovat a jak může využít nabyté zkušenosti.

4. Umožněte dítěti vyjádřit emoce – dejte mu prostor mluvit o tom, jak se cítí, co mu bude chybět, co si bude pamatovat.

5. Oslava spolupráce – drobný rituál (např. symbolické poděkování, dopis, společná aktivita) může pomoci dát ukončení pozitivní rámeček.

6. Portfolio úspěchů – vytvořte přehled aktivit, fotografií, deníkových zápisků, které ukazují cestu dítěte. Na konci spolupráce můžete postupně vkládané portfolio ze software vygenerovat a předat dítěti. To může dale sloužit i jako podklad pro další spolupráci se sociálním pracovníkem/pracovnicí.

PRÁCE S EMOCEMI PŘI UKONČOVÁNÍ VZTAHU

Loučení často přináší silné emoce – u dítěte i u studujícího. Může jít o smutek, zklamání, úzkost, ale i hrdost a radost z dosaženého pokroku. Klíčová doporučení:

- **Normalizujte pocity** – vysvětlete, že je v pořádku cítit různé emoce při loučení.
- **Sdílejte vlastní emoce** – otevřené a přiměřené sdílení vlastních pocitů může dítěti ukázat, že loučení je běžná součást vztahů.
- **Nezlehčujte ani nezakrývejte loučení** – „Nebude to loučení“ nebo „uvidíme se určitě znovu“ může u dítěte vyvolat falešná očekávání.

Ceremoniál ukončení roční spolupráce proběhne na společném setkání všech zúčastněných v průběhu měsíce prosince.

5. BUDDY PROGRESS MAP,
PRÁCE S ČÍLI,
SLEDOVÁNÍ POKROKŮ
A PROFESNÍ ROZVOJ

Buddy Progress Map je elektronický systém, který slouží jako nástroj pro plánování, sledování a reflexi spolupráce mezi buddym a dítětem. Umožňuje zaznamenávat společně stanovené cíle, sledovat jejich postupné naplňování a zároveň podporuje profesní rozvoj studujících prostřednictvím pravidelné sebereflexe.

V praxi s ní buddym pracuje průběžně po celou dobu programu. Po úvodním setkání s dítětem a mentorkou či mentorem společně stanoví základní cíle spolupráce. Následně do systému pravidelně zapisuje krátké reflexe a hodnotí pokrok v jednotlivých oblastech. Tyto záznamy slouží jako podklad pro supervizi, metodická setkání a závěrečné hodnocení praxe.

Buddy Progress Map tak pomáhá udržet přehled o průběhu vztahu, posiluje kontinuitu spolupráce a umožňuje zachytit i drobné změny, které by jinak mohly zůstat nepovšimnuté.

Úvod: proč pracovat s cíli

Buddy Progress Map (BPM) představuje **klíčový rámec plánování, sledování a reflexe celého procesu** spolupráce mezi dítětem a buddym. Jejím cílem není pouze zaznamenávat dosažené výstupy, ale **doprovázet cestu změny** – od prvního pojmenování přání až po konkrétní výsledky.

PRÁCE S CÍLI UMOŽŇUJE:

- dát spolupráci **směr a strukturu**,
- měřit změnu a zaznamenávat **pokrok v čase**,
- posílit participaci dítěte a jeho **aktivní zapojení do rozhodování**,
- rozvíjet **profesní kompetence studujících**,
- propojit **teorii s praxí** a reflektovat vlastní práci.

Klíčovým principem je, že **cíle dítěte a cíle buddyho nejsou oddělené** – tvoří provázaný systém, kde se obě perspektivy doplňují a podporují.

Dvě úrovně práce s cíli

Práce s cíli v BuddyUP probíhá na **dvou propojených úrovních**:

Úroveň	Popis	Účel
Cíle dítěte	Jsou v programu primární . Vyplývají z potřeb a přání dítěte. Zaměřují se na změnu v jeho životě.	Podpořit rozvoj dítěte v klíčových oblastech.
Cíle buddyho	Mají podpůrný charakter a slouží k tomu, aby dokázal/a dítěti účinně pomáhat při naplňování jeho cílů a zároveň rozvíjel/a vlastní profesní kompetence. Vyplývají z profesního rozvoje studujícího. Zaměřují se na jeho dovednosti, kompetence a reflexi.	Podpořit rozvoj profesionální identity a kompetencí.

TENTO SYSTÉM VYTVÁŘÍ VZÁJEMNOU ZÁVISLOST:

- dítě stanovuje, kam chce dojít,
- buddy přemýšlí, co se musí naučit, aby ho tam bezpečně doprovodil.

Na začátku spolupráce je vhodné stanovit **1-3 cíle dítěte a 1-2 cíle studujícího**. Po naplnění cíle se společně s dítětem stanoví nový, který může na předchozí navazovat, nebo být **zcela nový**, podle aktuálních potřeb dítěte. Stejně tak i **studující po naplnění svého cíle stanoví další profesní cíl**, který odpovídá novým výzvám nebo oblastem, jež chce v praxi dále rozvíjet.

5.1 PĚT KLÍČOVÝCH OBLASTÍ ROZVOJE DÍTĚTE

Každé přání nebo cíl dítěte lze zařadit do jedné z pěti oblastí. Ty představují základní okruhy, které se v práci s dětmi ohroženými sociálním vyloučením nejčastěji objevují.

Níže je přehled každé oblasti, její smysl, příklady aktivit, indikátorů a konkrétních cílů:

1. BEZPEČNÉ VZTAHY A EMOČNÍ STABILITA

Smysl: Dítě potřebuje zažít, že vztahy mohou být bezpečné, předvídatelné a podpůrné.

Co dělat během roku:

- pravidelně se setkávat a posilovat důvěru,
- mluvit o emocích a pojmenovávat je,
- modelovat zvládání konfliktů.

Indikátory pokroku:

- dítě sdílí pocity a obavy,
- vyhledává podporu u buddyho,
- dokáže pojmenovat základní emoce.

Příklady cílů dítěte:

- „Dokážu říct, když se cítím smutně.“
- „Věřím, že buddy tu bude i tehdy, když něco pokazím.“
- „Řeknu, co potřebuji, místo toho, abych mlčel.“

Příklad propojení s cílem buddyho:

- Cíl dítěte: „Chci se naučit mluvit o svých pocitech.“
- Cíl buddyho: „Procvičím techniky validace emocí a aktivního naslouchání.“

2. SOCIÁLNÍ ZAČLENĚNÍ A VRSTEVNICKÉ VZTAHY

Smysl: Dítě potřebuje umět navazovat přátelství, řešit spory a být součástí skupiny.

Co dělat během roku:

- mluvit o přátelství a zdravých vztazích,
- modelovat řešení konfliktů,
- podporovat zapojení do skupin a aktivit.

Indikátory pokroku:

- dítě má kamaráda, se kterým se pravidelně vídá,
- zvládá řešit neshody nenásilně,
- zapojuje se do kolektivních aktivit.

Příklady cílů dítěte:

- „Navážu kontakt s novým kamarádem.“
- „Dokážu říct, co mi vadí, aniž bych se pral/a.“
- „Zkusím jednou za měsíc jít ven s kamarádem.“

Příklad propojení s cílem buddyho:

- Cíl dítěte: „Chci se víc zapojit do skupiny.“
- Cíl buddyho: „Naučím se facilitovat skupinové aktivity a podporovat peer vztahy.“

3. VZDĚLÁVACÍ MOTIVACE A ORIENTACE NA BUDOUCNOST

Smysl: Dítě potřebuje rozvíjet pozitivní vztah ke vzdělávání a pochopit jeho význam pro svůj život. Cílem není jen zlepšit školní výsledky, ale také podpořit vnitřní motivaci, zájem o učení a schopnost přemýšlet o vlastní budoucnosti.

Co dělat během roku:

- pomáhat s domácími úkoly a rozvíjet dovednosti „učit se učit“,
- povídat si o snech, povoláních a životních cílech,
- ukazovat pozitivní vzory, navštěvovat zajímavá místa (knihovna, muzeum, firma).

Indikátory pokroku:

- dítě dochází pravidelně do školy,
- stanovuje si krátkodobé vzdělávací cíle,
- projevuje snahu zlepšit se v konkrétní oblasti (např. čtení, počítání, komunikace).

Příklady cílů dítěte:

- „Budu mít domácí úkoly hotové včas alespoň třikrát týdně.“
- „Zjistím něco o práci, kterou bych mohl/a dělat.“
- „Zkusím přečíst jednu knížku za měsíc.“

Příklad propojení s cílem buddyho:

- Cíl dítěte: „Chci se zlepšit v češtině.“
- Cíl buddyho: „Naučím se používat vzdělávací a motivační techniky a poskytovat dětem konstruktivní podporu při učení.“

4. SEBEHODNOCENÍ, ROZHODOVÁNÍ A ZODPOVĚDNOST

Smysl: Dítě potřebuje vnímat vlastní hodnotu, znát své silné stránky a učit se převzít odpovědnost za svá rozhodnutí a jejich důsledky. Tato oblast je zásadní pro posilování autonomie a agency dítěte – tedy víry ve vlastní schopnost ovlivňovat svůj život.

Co dělat během roku:

- povídat si o tom, co dítěti jde a v čem je dobré,
- společně plánovat aktivity a dávat dítěti volbu,
- reflektovat chyby jako příležitost k učení, nikoliv jako selhání.

Indikátory pokroku:

- dítě dokáže pojmenovat své silné stránky,
- aktivně se podílí na rozhodování o programu,
- uzná svou chybu a hledá řešení.

Příklady cílů dítěte:

- „Najdu tři věci, které mi jdou dobře.“
- „Naplánuji jednu buddy schůzku od A do Z.“
- „Když něco pokazím, zkusím najít řešení místo toho, abych to zapíral/a.“

Příklad propojení s cílem buddyho:

- Cíl dítěte: „Chci umět víc rozhodovat o svém programu.“
- Cíl buddyho: „Naučím se facilitovat participativní plánování a podpořím dítě ve spolurozhodování.“

5. SMYSLUPLNÉ TRÁVENÍ VOLNÉHO ČASU A PRAKTICKÉ DOVEDNOSTI

Smysl: Dítě potřebuje objevovat zájmy, rozvíjet dovednosti potřebné pro každodenní život a aktivně trávit čas. Smysluplné aktivity podporují jeho sebevědomí, samostatnost a schopnost fungovat v reálném světě.

Co dělat během roku:

- hledat a zkusit nové zájmy a hobby,
- učit dítě praktickým dovednostem (nakupování, vaření, orientace ve městě),

Indikátory pokroku:

- dítě má zájem o 1–2 pravidelné aktivity,
- dokáže naplánovat a uskutečnit jednoduchou akci,
- rozvíjí praktické životní dovednosti.

Příklady cílů dítěte:

- „Vyzkouším jeden nový koníček do léta.“
- „Uspořádám s buddym piknik.“
- „Naučím se připravit jednoduchou snídani.“

Příklad propojení s cílem buddyho:

- Cíl dítěte: „Chci umět nakoupit sám v obchodě.“
- Cíl buddyho: „Naučím se plánovat praktické vzdělávací aktivity a posilovat každodenní kompetence dítěte.“

5.1 PĚT KLÍČOVÝCH OBLASTÍ ROZVOJE DÍTĚTE

Každý studující, který vstupuje do programu BuddyUP, prochází transformačním procesem – rozvíjí nejen praktické dovednosti, ale i své hodnoty, postoje, reflexi a profesní identitu. Tento růst se strukturuje do pěti dimenzí kompetencí, které tvoří základní rámec profesního vzdělávání v sociální práci.

Tyto dimenze nejsou oddělené – vzájemně se prolínají a posilují. Například schopnost citlivě komunikovat s dítětem vyžaduje nejen profesní znalosti a etické ukotvení, ale i osobnostní zralost a reflexivní přístup.

Budování profesní identity není jednorázový cíl, ale dlouhodobý proces. Během praxe nejde o to „všechno zvládnout“, ale naučit se vnímat své limity, hledat podporu a reflektovat vlastní vývoj.

1. PROFESNÍ KOMPETENCE

Popis: Zahrnují znalosti, dovednosti a schopnosti potřebné pro přímou práci s dítětem a jeho prostředím. V této dimenzi jde především o praktickou aplikaci teorie a schopnost efektivně plánovat, realizovat a hodnotit intervenci.

Příklady profesních cílů:

- „Dokážu vytvořit strukturovaný plán spolupráce s dítětem.“
- „Naučím se stanovovat a vyhodnocovat cíle pomocí BPM.“
- „Zvládnu přizpůsobit komunikaci věku a potřebám dítěte.“

Propojení s cílem dítěte:

- Cíl dítěte: „Chci si najít kamarády.“
- Cíl buddyho: „Naučím se facilitovat skupinové aktivity a vytvářet prostor pro vrstevnické vztahy.“

2. ETICKÉ KOMPETENCE

Popis: Tato dimenze se zaměřuje na hodnoty a etické principy sociální práce – respekt, důstojnost, rovnost, citlivost k rozmanitosti a schopnost nastavovat a udržovat zdravé hranice ve vztahu s dítětem. Zahrnuje také senzitivní a genderově inkluzivní přístup.

Příklady profesních cílů:

- „Dokážu jasně a citlivě komunikovat hranice vztahu.“
- „Uvědomuji si a reflektuji mocenskou asymetrii mezi mnou a dítětem.“
- „Při práci s dítětem uplatňuji genderově a kulturně inkluzivní jazyk.“

Propojení s cílem dítěte:

- Cíl dítěte: „Chci se cítit bezpečně a věřit dospělým.“
- Cíl buddyho: „Rozvinu schopnost nastavovat hranice s respektem a vytvářet bezpečné prostředí.“

3. PARTICIPATIVNÍ KOMPETENCE

Popis: Zahrnují schopnost zapojit dítě do rozhodování o spolupráci, podporovat jeho hlas a právo spolurozhodovat. Buddy se učí chápat dítě nikoli jako pasivního příjemce pomoci, ale jako aktivního partnera v procesu změny.

Příklady profesních cílů:

- „Naučím se facilitovat rozhovory o cílech a zapojovat dítě do jejich stanovování.“
- „Budou pro mě přirozené participativní metody mapování přání.“
- „Dokážu adaptovat aktivity na základě zpětné vazby dítěte.“

Propojení s cílem dítěte:

- Cíl dítěte: „Chci se víc podílet na rozhodování o tom, co budeme dělat.“
- Cíl buddyho: „Rozvinu dovednost vést partnerský rozhovor a společně stanovovat cíle.“

4. REFLEXIVNÍ KOMPETENCE

Popis: Tato dimenze je zaměřena na schopnost kriticky přemýšlet o své práci, učit se z ní a adaptovat své jednání. Buddy se učí analyzovat své reakce, hodnotit účinnost intervencí a rozvíjet se prostřednictvím sebereflexe i supervize.

Příklady profesních cílů:

- „Budu pravidelně reflektovat své jednání a hledat oblasti pro zlepšení.“
- „Dokážu identifikovat své limity a pracovat s nimi.“
- „Budou pro mě přirozené reflexní rozhovory s dítětem i se supervizorem.“

Propojení s cílem dítěte:

- Cíl dítěte: „Chci se naučit vyjadřovat své emoce.“
- Cíl buddyho: „Naučím se reflektovat, jak moje reakce ovlivňují dítě a jeho schopnost sdílet.“

5. OSOBNOSTNÍ KOMPETENCE

Popis: Tato dimenze se týká osobního růstu buddym – rozvoje empatie, trpělivosti, emoční odolnosti a schopnosti autenticky vstupovat do vztahu. Zahrnuje také práci s vlastními emocemi a hranicemi.

Příklady profesních cílů:

- „Naučím se pracovat s vlastní frustrací a nejistotou.“
- „Posílím svou schopnost empatie a aktivního naslouchání.“
- „Zvýším svou sebereflexi a uvědomování vlastních postojů.“

Propojení s cílem dítěte:

- Cíl dítěte: „Chci mít někoho, komu mohu věřit.“
- Cíl buddyho: „Rozvinu svou schopnost navazovat důvěrné a autentické vztahy.“

5.2 PĚT DIMENZÍ PROFESNÍHO ROZVOJE BUDDYHO

Každý studující, který vstupuje do programu BuddyUP, prochází transformačním procesem – rozvíjí nejen praktické dovednosti, ale i své hodnoty, postoje, reflexi a profesní identitu. Tento růst se strukturuje do pěti dimenzí kompetencí, které tvoří základní rámec profesního vzdělávání v sociální práci.

Tyto dimenze nejsou oddělené – vzájemně se prolínají a posilují. Například schopnost citlivě komunikovat s dítětem vyžaduje nejen profesní znalosti a etické ukotvení, ale i osobnostní zralost a reflexivní přístup.

Budování profesní identity není jednorázový cíl, ale dlouhodobý proces. Během praxe nejde o to „všechno zvládnout“, ale naučit se vnímat své limity, hledat podporu a reflektovat vlastní vývoj.

1. PROFESNÍ KOMPETENCE

Popis: Zahrnují znalosti, dovednosti a schopnosti potřebné pro přímou práci s dítětem a jeho prostředím. V této dimenzi jde především o praktickou aplikaci teorie a schopnost efektivně plánovat, realizovat a hodnotit intervenci.

Příklady profesních cílů:

- „Dokážu vytvořit strukturovaný plán spolupráce s dítětem.“
- „Naučím se stanovovat a vyhodnocovat cíle pomocí BPM.“
- „Zvládnou přizpůsobit komunikaci věku a potřebám dítěte.“

Propojení s cílem dítěte:

- Cíl dítěte: „Chci si najít kamarády.“
- Cíl buddyho: „Naučím se facilitovat skupinové aktivity a vytvářet prostor pro vrstevnické vztahy.“

2. ETICKÉ KOMPETENCE

Popis: Tato dimenze se zaměřuje na hodnoty a etické principy sociální práce – respekt, důstojnost, rovnost, citlivost k rozmanitosti a schopnost nastavovat a udržovat zdravé hranice ve vztahu s dítětem. Zahrnuje také senzitivní a genderově inkluzivní přístup.

Příklady profesních cílů:

- „Dokážu jasně a citlivě komunikovat hranice vztahu.“
- „Uvědomuji si a reflektuji mocenskou asymetrii mezi mnou a dítětem.“
- „Při práci s dítětem uplatňuji genderově a kulturně inkluzivní jazyk.“

Propojení s cílem dítěte:

- Cíl dítěte: „Chci se cítit bezpečně a věřit dospělým.“
- Cíl buddyho: „Rozvinu schopnost nastavovat hranice s respektem a vytvářet bezpečné prostředí.“

3. PARTICIPATIVNÍ KOMPETENCE

Popis: Zahrnují schopnost zapojit dítě do rozhodování o spolupráci, podporovat jeho hlas a právo spolurozhodovat. Buddy se učí chápat dítě nikoli jako pasivního příjemce pomoci, ale jako aktivního partnera v procesu změny.

Příklady profesních cílů:

- „Naučím se facilitovat rozhovory o cílech a zapojovat dítě do jejich stanovování.“
- „Budou pro mě přirozené participativní metody mapování přání.“
- „Dokážu adaptovat aktivity na základě zpětné vazby dítěte.“

Propojení s cílem dítěte:

- Cíl dítěte: „Chci se víc podílet na rozhodování o tom, co budeme dělat.“
- Cíl buddyho: „Rozvinu dovednost vést partnerský rozhovor a společně stanovovat cíle.“

4. REFLEXIVNÍ KOMPETENCE

Popis: Tato dimenze je zaměřena na schopnost kriticky přemýšlet o své práci, učit se z ní a adaptovat své jednání. Buddy se učí analyzovat své reakce, hodnotit účinnost intervencí a rozvíjet se prostřednictvím sebereflexe i supervize.

Příklady profesních cílů:

- „Budu pravidelně reflektovat své jednání a hledat oblasti pro zlepšení.“
- „Dokážu identifikovat své limity a pracovat s nimi.“
- „Budou pro mě přirozené reflexní rozhovory s dítětem i se supervizorem.“

Propojení s cílem dítěte:

- Cíl dítěte: „Chci se naučit vyjadřovat své emoce.“
- Cíl buddyho: „Naučím se reflektovat, jak moje reakce ovlivňují dítě a jeho schopnost sdílet.“

5. OSOBNOSTNÍ KOMPETENCE

Popis: Tato dimenze se týká osobního růstu buddym – rozvoje empatie, trpělivosti, emoční odolnosti a schopnosti autenticky vstupovat do vztahu. Zahrnuje také práci s vlastními emocemi a hranicemi.

Příklady profesních cílů:

- „Naučím se pracovat s vlastní frustrací a nejistotou.“
- „Posílím svou schopnost empatie a aktivního naslouchání.“
- „Zvýším svou sebereflexi a uvědomování vlastních postojů.“

Propojení s cílem dítěte:

- Cíl dítěte: „Chci mít někoho, komu mohu věřit.“
- Cíl buddyho: „Rozvinu svou schopnost navazovat důvěrné a autentické vztahy.“

SHRNUTÍ: DVOJÍ DYNAMIKA CÍLŮ

Perspektiva dítěte	Perspektiva buddyho
„Co chci změnit ve svém životě.“	„Co se musím naučit, abych tuto změnu mohl/a podpořit.“
„Co potřebuji k růstu.“	„Jaké kompetence musím rozvíjet, abych mohl/a růst s dítětem.“
„Jaký posun chci zažít.“	„Jak reflektuji svou práci a měním ji podle potřeb dítěte.“

Tento dvojitý rámec (cíle dítěte × cíle buddyho) je srdcem BPM – vytváří společný plán cesty, který podporuje obě strany v růstu a zároveň umožňuje univerzitě měřit a reflektovat kvalitu vzdělávacího procesu.

5.3 PROCES PRÁCE S CÍLI A REFLEXE POKROKU

Buddy Progress Map není statický dokument, ale **živý proces**, který probíhá v průběhu celé spolupráce. Její síla spočívá právě v cyklickém charakteru – **cíle se stanovují, sledují, vyhodnocují a aktualizují**. Tento proces má tři úrovně:

- 1. DENNÍ A MĚSÍČNÍ REFLEXE** – pravidelné sledování práce s cíli/přání dítěte.
- 2. TRIMESTRÁLNÍ REFLEXE** – hlubší pohled na změnu a profesní růst (práce s cíli buddyho).
- 3. ZÁVĚREČNÁ REFLEXE** – shrnutí celého procesu, dopad a doporučení pro další praxi (závěrečná reflexe dítěte i buddyho).

5.4.1 STANOVENÍ A SLEDOVÁNÍ CÍLŮ DÍTĚTE

PĚTISTUPŇOVÁ ŠKÁLA POKROKU DÍTĚTE

Při hodnocení práce na cílech používáme jednoduchou a srozumitelnou škálu, která pomáhá dítěti i buddyho orientovat se ve změně:

Stupeň	Popis	Příklad z praxe
1. Start	Výchozí stav na začátku spolupráce.	Dítě nevyjadřuje emoce a kontakt odmítá.
2. Malý posun	První drobná pozitivní změna.	Dítě poprvé sdělí, co ho těší.
3. Viditelný pokrok	Stabilní změna chování v bezpečném prostředí.	Dítě pravidelně mluví o svých pocitech.
4. Samostatný rozvoj	Dítě projevuje schopnosti i bez podpory buddyho.	Dítě navazuje rozhovor samo.
5. Cíl	Dítě naplňuje cíl dlouhodobě a samostatně.	Dítě vyhledává podporu i mimo setkání s buddym.

Doporučení: Vždy doplňte hodnocení o **stručný popis konkrétní práce na cíli** – co jste společně dělali, jaké metody jste použili a co se změnilo.

Škála pokroku slouží jako **orientační pomůcka**, nikoli jako lineární proces, který musí vždy projít všemi stupni. Někdy může dítě určitý **stupeň přeskočit** – například když se rychle posune díky nové zkušenosti nebo změně okolností. Důležité je sledovat, **jaký význam má posun pro dítě samotné**, a reflektovat ho společně – nikoli mechanicky hodnotit postup po jednotlivých krocích.

V průběhu spolupráce také může nastat situace, kdy se původní cíl ukáže jako **neaktuální nebo méně důležitý**, dítě například ztratí o dané téma zájem, jeho potřeby se posunou nebo se objeví jiná oblast, která je pro něj právě teď podstatnější.

Taková změna je přirozenou součástí procesu a ukazuje, že dítě dokáže **reflektovat vlastní potřeby a priority**.

V TAKOVÉM PŘÍPADĚ JE VHODNÉ:

- o změně otevřeně **mluvit s dítětem**,
- zaznamenat ji v **Buddy Progress Map** (do sekce reflexe nebo při stanovení nového cíle),

Je zároveň **zcela v pořádku, pokud cíl zůstane „nedokončený“**, například ve fázi částečného naplnění na škále. Důležité je reflektovat, **co se během práce podařilo, co dítěti zkušenost přinesla a proč je vhodné posunout se dál**. I tento proces může být pro dítě hodnotným učením a projevem jeho autonomie.

ŠKÁLA POKROKU BUDDYHO

POUŽÍVÁ SE PĚTISTUPŇOVÝ MODEL RŮSTU KOMPETENCÍ:

Stupeň	Popis	Příklad z praxe
0. Start	Cíl je definován, ale studující se jím dosud nezabýval.	„O zpětné vazbě jsem četl, ale v praxi jsem ji ještě nepoužil.“
1. První kroky	Zkousím to poprvé, většinou s podporou.	„Poprvé jsem se pokusil vést rozhovor o emocích.“
2. Částečné zvládnutí	Umím to někdy, ne vždy samostatně.	„V jednoduchých situacích zvládám validaci emocí.“
3. Stabilní dovednost	Používám dovednost pravidelně a jistě.	„Většinu času zvládám vést rozhovor s dítětem samostatně.“
4. Integrovaná kompetence	Používám dovednost automaticky a reflektuji ji.	„Zpětnou vazbu dávám přirozeně a přizpůsobuji ji potřebám dítěte.“

Smyslem není výkonové hodnocení, ale uvědomění si procesu učení – co už studující zvládá, co se změnilo a co potřebuje dál rozvíjet.

5.4.3 MĚSÍČNÍ REFLEXE: KRÁTKÉ ZRCADLO PRAXE

Frekvence: Každý měsíc

Vyplňuje: Studující

Cíl:

- pravidelně reflektovat průběh spolupráce,
- zachytit změny v práci s dítětem,
- pojmenovat výzvy a plánovat další kroky.

Doporučené otázky:

- Co se mi v práci s dítětem povedlo?
- Co bylo náročné a proč?
- Co udělám příště jinak?

Doporučení: Měsíční reflexe slouží jako krátký „check-in“ – nemá být dlouhá, ale měla by být konkrétní a zaměřená na akci. Právě tyto záznamy se později stávají cenným zdrojem pro hlubší trimestrální hodnocení.

5.4.4 TRIMESTRÁLNÍ REFLEXE: HLUBŠÍ ANALÝZA ZMĚNY

Frekvence: 3× ročně (každé čtyři měsíce)

Vyplňuje: Studující i dítě – každý samostatně

Cíl:

- zhodnotit proces změny a učení,
- reflektovat konkrétní dovednosti a poznatky,
- plánovat další rozvoj a cíle.

Doporučené otázky pro studujícího:

- Dvě situace, které ukazují tvůj posun (co jsi udělal jinak a jak na to dítě reagovalo?)
- Co ses přesně naučil/a a jak to víš?
- Jaký konkrétní krok podnikneš v příštím období?

Doporučené otázky pro dítě:

- Co se pro tebe změnilo od začátku spolupráce?
- Na co jsi nejvíc pyšný/pyšná?
- Co bys chtěl/a společně zvládnout dál?

Tip: Při reflexi použijte konkrétní příklady („Při poslední aktivitě jsem zareagoval jinak...“) a vždy připoj důkaz změny – jak se změnilo chování dítěte, tvoje reakce, nebo dynamika vztahu.

5.4.5 ZÁVĚREČNÁ REFLEXE: UZAVŘENÍ A INTEGRACE

Na konci spolupráce se reflexe stává nástrojem uzavření celého procesu. Nejde jen o hodnocení dosažených cílů, ale i o uznání cesty, kterou dítě i buddy prošli.

Cíl závěrečné reflexe:

- shrnout dosažené pokroky,
- zhodnotit celkový dopad spolupráce,
- pojmenovat naučené dovednosti,
- identifikovat oblasti pro další rozvoj.

Závěrečná reflexe může být součástí společného rozhovoru i formálního výstupu (např. závěrečné zprávy, reflexního eseje nebo supervizního rozhovoru).

Inspirace pro práci se zpětnou vazbou:

Buddy může čerpat z metod participativní práce s dětmi a z reflektivních přístupů sociální pedagogiky, např.:

- „Škála pocitů“ – dítě hodnotí, jak se cítí teď oproti začátku (insp. Lundy, 2007; Hart, 1992).
- „Tři hvězdy a jedno přání“ – co se povedlo, co by chtělo jinak (insp. Clark & Moss, 2011).
- „Cesta změny“ – vizuální znázornění kroků, které dítě udělalo (insp. Percy-Smith & Thomas, 2010).

Díky tomuto cyklu – měsíční reflexe □ trimestrální reflexe □ závěrečná reflexe – získává program BuddyUP pedagogickou hloubku: dítě prochází měřitelnou cestou změny a studující prochází řízeným profesním růstem.

5.5 REFLEXE JAKO NÁSTROJ PROFESNÍ IDENTITY A EVALUACE KVALITY PROGRAMU

Buddy Progress Map není jen pracovní pomůckou pro jednotlivé setkání s dítětem. Je také **strategickým nástrojem vzdělávání, evaluace a profesního zrání**, který propojuje tři roviny: individuální růst, vzdělávací proces a systémový rozvoj kvality programu.

Reflexe jako nástroj profesního zrání

Proces reflexe – ať už měsíční, trimestrální nebo závěrečný – není jen technickou aktivitou. Je to způsob, jak se studující učí **myslet jako sociální pracovník/pracovnice**:

- zvažovat kontext a širší souvislosti,
- reflektovat vlastní jednání a postoje,
- chápat vztah mezi teorií, praxí a změnou,
- vědomě rozvíjet profesní identitu.

Reflexe pomáhá buddym:

- **internalizovat hodnoty sociální práce** – respekt, participaci, spravedlnost, práva dítěte,
- **uvědomovat si mocenskou dynamiku** a snižovat riziko neetických intervencí,
- **vést k sebeřízení** – rozpoznat vlastní limity, silné stránky a oblasti růstu,
- **posílit sebejistotu a profesní sebedůvěru.**

Příklad: „Když jsem poprvé slyšel dítě mluvit o svém strachu, nevěděl jsem, jak reagovat. Díky supervizi jsem si uvědomil, že stačí validovat jeho emoce, nikoli je hned řešit. Dnes to dělám automaticky a dítě reaguje s větší důvěrou.“

Reflexe jako součást výuky a kurikula

Díky BPM se reflexe stává integrální součástí vzdělávacího procesu:

- **je součástí hodnocení praxe,**
- propojuje se s výukou odborných předmětů (např. komunikace, etika, metodika sociální práce),
- slouží jako **materiál pro supervizi** i pro individuální hodnocení studujících,
- umožňuje fakultě **sledovat vývoj kompetencí v čase.**

Didaktický význam reflexí:

- poskytují „živá data“ o tom, jak se studenti učí a jak rozvíjejí své dovednosti,
- vytvářejí prostor pro kritické myšlení a integraci teorie s praxí,
- podporují učení prostřednictvím zkušenosti (experiential learning).

Reflexe jako evaluace dopadu programu

Kromě vzdělávací funkce má BPM i **strategický význam pro evaluaci kvality programu BuddyUP**. Data z reflexí a sledování cílů poskytují důležité poznatky o:

- dopadu programu na děti (změny v jednotlivých oblastech života),
- profesním růstu studujících (rozvoj kompetencí a dovedností),
- efektivitě metodických přístupů a aktivit.

Tyto poznatky lze využít při:

- akreditacích a evaluacích studijních programů,
- tvorbě výzkumných výstupů a odborných článků,
- nastavování kvality spolupráce s praxí a organizacemi.

Příklad: Záznamy z BPM ukázaly, že 78 % dětí zaznamenalo pokrok v oblasti „sociální začlenění“ během 8 měsíců spolupráce. Studující uváděli zvýšení kompetencí v participativní práci o 63 %. Tyto údaje slouží nejen pro vnitřní hodnocení, ale i pro prezentaci výsledků donorům či partnerům.

BPM jako most mezi teorií a praxí

Závěrečná reflexe a systematická práce s cíli dávají celému programu BuddyUP hlubší pedagogický rozměr. BPM:

- **spojuje individuální příběhy dětí a profesní růst studujících,**
- **překládá teoretické koncepty (attachment, participace, Theory of Change) do konkrétních nástrojů a strategií,**
- **přispívá k dlouhodobé změně systému podpory dětí ohrožených sociálním vyloučením.**

Shrnutí: Buddy Progress Map není jen metodický formulář. Je to proces proměny – dítěte, studujícího i celého vzdělávacího prostředí. Zaznamenává cestu, na které se jednotlivci i instituce učí, rostou a společně vytvářejí prostor pro změnu.

**6. BEZPEČÍ, ETIKA,
HRANICE
A KRIZOVÉ SITUACE**

Práce studujících v programu BuddyUP probíhá ve specifickém kontextu, kde se setkává vzdělávací proces s citlivou sociální realitou dětí ohrožených sociálním vyloučením. Základní podmínkou efektivní, bezpečné a smysluplné spolupráce je proto hluboké porozumění etickým principům sociální práce, vědomé nastavování hranic a připravenost jednat v krizových situacích.

6.1 ETICKÉ ZÁSADY A PROFESNÍ KODEX

Etika je základním kamenem celé spolupráce. Studující se prostřednictvím buddy programu neučí jen dovednosti a techniky práce s dětmi, ale především etické postoje a hodnoty, které jsou základem profesionální identity sociálního pracovníka/pracovnice.

V PROGRAMU BUDDYUP SE UPLATŇUJÍ TYTO KLÍČOVÉ PRINCIPY:

Důvěrnost a ochrana soukromí

Každé dítě má právo na bezpečné prostředí, kde může sdílet své pocity, zkušenosti a obavy bez strachu, že budou zneužity nebo sděleny nepovolaným osobám.

Studující proto musí:

- zachovávat mlčenlivost o všem, co se dozví během spolupráce,
- sdílet informace pouze s oprávněnými osobami (např. Supervizor/ka, akademický pracovník/pracovnice, sociální pracovník/ pracovnice organizace),
- zajistit, aby data byla uchováвана a zpracováвана v souladu s GDPR a pravidly fakulty,
- informovat dítě (věku přiměřeným způsobem) o tom, jak bude s informacemi nakládáno.

Příklad: Pokud dítě sdílí informaci o rodinných problémech, studující ji nezaznamenává do žádného veřejně přístupného systému a neprobírá ji s vrstevníky mimo rámec supervize.

Práva dítěte a jeho participace

Etika sociální práce vychází z Úmluvy o právech dítěte a dalších mezinárodních i národních dokumentů.

Každé dítě má právo:

- být vyslyšeno a mít vliv na rozhodování o věcech, které se ho týkají,
- být chráněno před fyzickým, psychickým či sexuálním násilím, zanedbáváním a zneužíváním,
- na respekt ke své důstojnosti, identitě a soukromí.

Studující proto přistupuje k dítěti jako k aktivnímu partnerovi, nikoli jako k pasivnímu příjemci pomoci. Participace dítěte je základním etickým principem – zahrnuje naslouchání, zapojení do rozhodování a respekt k jeho názoru, i když se liší od pohledu dospělého.

Příklad: Dítě odmítá účast na určité aktivitě. Buddy respektuje jeho rozhodnutí a společně hledají jinou formu práce, která pro něj bude přijatelnější.

Rovnováha mezi podporou a ochranou

Vztah mezi studujícím a dítětem je asymetrický – studující má větší moc a odpovědnost. To klade nároky na citlivé balancování dvou rolí:

- **Podpůrné** – vytvářet bezpečné a důvěryhodné prostředí, kde dítě může růst.
- **Ochranné** – být připraven rozpoznat ohrožení a jednat v jeho zájmu.

Základní pravidlo zní: podpora nikdy nesmí ohrozit bezpečí dítěte. Pokud dojde ke střetu, prioritu má ochranná funkce.

Příklad: Pokud dítě sdílí informaci, která naznačuje možné ohrožení (např. domácí násilí), studující nesmí slíbit, že „to nikomu neřekne“. Je jeho etickou i právní povinností situaci oznámit příslušné osobě podle interních postupů fakulty.

Etické zásady nejsou pouhou teorií – jsou praktickým kompasem pro každé setkání s dítětem. Pomáhají studujícím orientovat se v komplexních situacích a dělat rozhodnutí, která respektují důstojnost, práva a potřeby dětí.

6.2 HRANICE A LIMITY VZTAHU

Práce s hranicemi je jedním z nejdůležitějších aspektů profesní identity sociálního pracovníka/pracovnice i studujícího. V programu BuddyUP jsou hranice klíčovým ochranným prvkem – chrání **dítě, studujícího i samotný vztah**. Umožňují vytvářet **bezpečný prostor**, ve kterém může vzniknout důvěra a zároveň nedojde k překročení rolí, které by mohlo dítě ohrozit. Hranice nejsou o „omezování“ nebo „odtažitosti“. Jsou to jasné rámce, které definují, co je v profesionálním vztahu přijatelné a co už ne – a dávají oběma stranám pocit jistoty a bezpečí.

PROČ JSOU HRANICE DŮLEŽITÉ

- poskytují **strukturu** vztahu a jasně vymezují jeho účel,
- chrání dítě před **zklamáním, závislostí nebo manipulací**,
- chrání studujícího před **emočním vyčerpáním, neadekvátní zodpovědností nebo etickými chybami**,
- posilují důvěru – dítě ví, co může očekávat a co ne,
- vytvářejí základ pro **rovnováhu mezi podporou a profesionalitou**.

Příklad: Dítě se studujícího zeptá, zda může přijít na rodinnou oslavu. I když je to míněno nevině, účast by mohla rozostřit hranici mezi rolí „buddyho“ a „kamaráda“ – a narušit profesionální rámeček vztahu.

TYPY HRANIC V BUDDY VZTAHU

1. Fyzické hranice

Týkají se fyzického prostoru, dotyku a osobní zóny.

- Respektuj osobní prostor dítěte – fyzický kontakt (např. objetí) by měl být vždy **dobrovolný a vycházet z iniciativy dítěte**.
- Nikdy se nedotýkej dítěte nevhodným nebo invazivním způsobem.
- Setkání by měla probíhat **v bezpečných a schválených prostředích** – nikdy ne v soukromí tvého nebo jeho domova bez dohody a souhlasu organizace.

Příklad: Dítě tě spontánně obejmě. Pokud je to přirozené a dítě to samo iniciovalo, je to v pořádku. Nikdy však iniciativně nepřekračuj fyzickou hranici, pokud si nejsi jistý, že je to pro dítě komfortní.

2. Emoční hranice

Týkají se rozvoje důvěry a emocionálního vztahu mezi dítětem a buddym.

- Je v pořádku být dítěti blízko, naslouchat a podporovat ho – ale **nepřebírej roli rodiče, terapeuta nebo nejlepšího přítele**.
- Nevnučuj dítěti vlastní názory, neprojektuj do něj své osobní zkušenosti.
- Pokud máš pocit, že tě emoce dítěte „pohlcejí“ nebo tě vtahuje do své situace víc, než je zdravé, je to signál, že je třeba hranici posílit.

Příklad: Dítě ti začne říkat „jako táta“ nebo „moje nejlepší kamarádka“. To může být signál, že je vztah příliš personalizovaný a je třeba dítě citlivě vrátit k profesionálnímu rámci spolupráce.

3. Profesní hranice

Vymezují tvou roli, zodpovědnost a limity toho, co můžeš a nemůžeš dělat.

- Jsi **buddy (studující)** – nikoli sociální pracovník, právník, terapeut ani osoba odpovědná za rozhodnutí týkající se dítěte.
- Neslibuj dítěti něco, co nemůžeš splnit, **a nepřebírej zodpovědnost za věci, které přesahují tvou roli.**
- Pokud zjistíš, že dítě potřebuje odbornou pomoc, **předávej informaci supervizorovi nebo pověřené osobě** – nikdy se nesnaž situaci „řešit sám“.

Příklad: Dítě se svěří, že doma dochází k fyzickému násilí. Tvoji rolí není situaci vyšetřovat ani řešit, ale informovat odpovědnou osobu podle stanovených postupů fakulty a organizace.

JAK SI HRANICE UVĚDOMOVAT A POSILOVAT

- 1. Pravidelná sebereflexe:** Ptej se sám sebe – nepřekračuji hranici? Neslibuji něco, co nemohu zajistit?
- 2. Supervize:** Konzultuj nejasné situace s odborníkem. Je to prostor pro učení i prevenci chyb.
- 3. Otevřená komunikace:** S dítětem i s osobou pečující mluv jasně o tom, jaká je tvoje role a co od spolupráce mohou očekávat.
- 4. Včasné zastavení:** Pokud cítíš, že se situace posouvá mimo rámec, je lepší ji včas citlivě pojmenovat a vrátit do bezpečné zóny.

PŘÍKLADY PŘEKROČENÍ HRANIC – A JAK JIM PŘEDEJÍT

Situace	Riziko	Doporučení řešení
Buddy sdílí osobní problémy s dítětem.	Přenášení rolí, emoční zátěž pro dítě.	Sdílej jen to, co je prospěšné pro vztah. Vlastní témata řeš v supervizi.
Dítě chce navštívit buddyho doma.	Riziko bezpečnosti, ztráta profesionality.	Nabídní alternativu – společnou aktivitu ve veřejném prostoru.
Buddy řeší rodinnou situaci dítěte s pečující osobou sám.	Překročení kompetencí	Informuj supervizorku či mentorku a konzultuj další postup.
Dítě si chce přidat buddyho do přátel na sociálních sítích.	Stírání hranic, riziko neformální komunikace.	Poděkuj za nabídku a vysvětli, že komunikace probíhá pouze v rámci programu a oficiálních kanálů.
Dítě dává buddymu osobní dárky.	Nevyvážený vztah.	Symbolické dárky můžeš přijmout, ale situaci reflektuj s mentorkou. Větší či osobní dary s díky odmítni.
Buddy tráví s dítětem čas mimo domluvené aktivity (např. soukromé návštěvy, víkendové výlety)	Ztráta hranic, nejasnost role.	Drž se struktury programu, všechny aktivity plánuj a schvaluj v rámci BuddyUP.

Dobře nastavené hranice nejsou překážkou vztahu – naopak jsou jeho oporou. Umožňují dítěti cítit se bezpečně, rozvíjet důvěru a učit se zdravým vzorcům vztahů. Studujícím zase poskytují rámec, ve kterém mohou profesně růst bez rizika vyhoření nebo etického pochybení.

6.3 KRIZOVÉ SITUACE A JEJICH ŘEŠENÍ

Úvod: Proč je práce s krizí součástí sociální praxe

Práce s dětmi ohroženými sociálním vyloučením přináší nejen radostné a obohacující momenty, ale i okamžiky, které mohou být **emočně náročné, nepředvídatelné nebo potenciálně krizové**. Krize v tomto kontextu neznamená vždy „akutní nebezpečí“ – může to být i situace, kdy:

- dítě náhle reaguje silnými emocemi,
- studující cítí, že **situace přesahuje jeho kompetence** (např. dítě sdílí zkušenost, se kterou si studující neví rady),
- projevuje změny chování, které mohou signalizovat hlubší problém (např. stažení, agrese, izolace),
- může být **ohroženo fyzické nebo psychické zdraví dítěte** a vznikne potřeba rychle reagovat na jeho potřeby či bezpečí.

V těchto chvílích je cílem nehrát si na odborníka, který všechno zvládne, ale **vědět, jak postupovat bezpečně, citlivě a s vědomím vlastních kompetencí**. Základní pravidlo zní:

„Nepůsobit škodu a nezůstávat v tom sám/sama.“

Studující nejsou a nemají být krizovými pracovníky. Jejich úkolem je **rozpoznat varovné signály, zůstat oporou a aktivovat podpůrný systém** – především kontaktovat garantku praxe nebo supervizora, kteří zajistí další kroky.

Krize má mnoho podob – nemusí jít o dramatické události, jako je zranění či útěk. Často je to dlouhodobé napětí nebo tiché signály, které je potřeba zachytit včas.

Zdroj pro bližší pochopení tématu: Vodáčková (2020).

6.3.1 PREVENCE: PRÁCE S KRIZÍ DŘÍVE, NEŽ NASTANE

Prevence je v kontextu sociální práce stejně důležitá jako samotná intervence. Včasná, citlivá práce může mnoha krizím **zcela předejít** nebo jejich dopady **výrazně zmírnit**.

KLÍČOVÉ PREVENTIVNÍ STRATEGIE:

1. Vnímání signálů a změn v chování

- Sleduj nenápadné změny – výkyvy nálad, úzkost, ztrátu zájmu o aktivity, podrážděnost, neobvyklé komentáře.
- I drobná změna může být prvním signálem, že se něco děje.

2. Pravidelné reflexe a sdílení pocitů

- Vytvářej prostor, kde dítě může mluvit o tom, jak se cítí.
- Neptej se jen na konkrétní události, ale i na vnitřní svět dítěte („Jak ses měl od minula? Co tě teď nejvíc těší/trápí?“).

3. Spolupráce s pečující osobou

- Udržuj otevřenou a nehodnotící komunikaci s pečujícími – často jsou důležitým zdrojem informací i oporou v krizích.

4. Využití supervize a podpory týmu

- Neboj se sdílet své nejistoty s garantkou praxe. Prevence krizí je týmová práce.

Tip z praxe: Včasné sdílení i zdánlivě „nepodstatných“ změn může zabránit eskalaci. Pokud dítě např. náhle přestane mluvit o škole, může jít o signál šikany – a včasná konzultace může předejít vážnějším dopadům.

Poznámka: I v situacích červené kategorie je prvním krokem kontakt s garantkou praxí – studující sám/sama nikdy nekontaktuje policii nebo OSPOD bez konzultace, pokud nejde o bezprostřední ohrožení života. Bližší informace v kapitole 6.3.2 Ohlašovací povinnost a práce s důvěrnými sděleními dítěte.

DÍTĚ SE SVĚŘÍ S NÁROČNOU SITUACÍ (TÝRÁNÍ, ZANEDBÁVÁNÍ)

Role studujícího v krizové situaci

Studující není krizový pracovník ani terapeut. Jeho role spočívá v těchto krocích:

- 1. ROZPOZNAT** – vnímat signály, změny, sdělení dítěte.
- 2. ZŮSTAT OPOROU** – nabídnout bezpečný prostor a validaci emocí.
- 3. NEREAGOVAT IMPULZIVNĚ** – nepřebírat odpovědnost, neslibovat nemožné.
- 4. ZAZNAMENAT A KONZULTOVAT** – vše si poznamenat a probrat s garantkou.
- 5. PODÍLET SE NA ŘEŠENÍ V TÝMU** – aktivně spolupracovat při dalším postupu.

Zlaté pravidlo: „Mým úkolem není problém vyřešit – mým úkolem je nenechat dítě v tom samotné.“

Shrnutí: Krizová práce v programu BuddyUP není o hrdinství ani o rychlých řešeních. Je o citlivém, zodpovědném a týmovém přístupu, který staví do centra zájmu **bezpečí a důstojnost dítěte**. Dobrá prevence, včasná reakce a spolupráce se supervizí jsou klíčem k úspěchu – a také k profesnímu zrání studujících.

6.3.2 OHLAŠOVACÍ POVINNOST A PRÁCE S DŮVĚRNÝMI SDĚLENÍMI DÍTĚTE

V průběhu spolupráce může nastat situace, kdy se dítě svěří s informacemi **o týrání, zanedbávání, zneužívání nebo jiném závažném ohrožení**. Tyto chvíle patří k nejnáročnějším aspektům práce buddyho a vyžadují zvláštní citlivost, profesionalitu a jasné vědomí právního rámce.

ZÁSADY PRÁCE S DŮVĚRNÝM SDĚLENÍM

- 1. Nikdy neslibujte mlčenlivost.** Studující nesmí dítěti slíbit, že informace zůstane jen mezi nimi. Lze říct například: „Pokud to bude možné, nechám si to pro sebe, ale pokud by šlo o tvoje bezpečí, musím to říct dál, abychom ti mohli pomoci.“
- 2. Naslouchejte empaticky, nevyvíjejte nátlak.** Dítě vyslechněte bez vyptávání na detaily, které by mohly ovlivnit pozdější vyšetřování.
- 3. Podpořte dítě a nehodnoťte.** Vyjádřete podporu a uznání odvahy, že se svěřilo.
- 4. Zvažte další kroky společně.** Pokud to situace dovolí, mluvte s dítětem o tom, co by chtělo dál dělat a jaké kroky jsou možné.

POKUD VZNIKNE OHLAŠOVACÍ POVINNOST

V případech, kdy sdělení dítěte naplňuje znaky týrání, sexuálního zneužívání, závažného násilí nebo jiného ohrožení života či zdraví, vzniká ze zákona ohlašovací povinnost. V takové situaci studující postupuje následovně:

- 1. Zaznamenejte si podstatné informace** – stručně, věcně, bez interpretace („co dítě řeklo“ – nikoli „co si myslím“).
- 2. Kontaktujte garantku praxe** – ten/ta ve spolupráci s organizací rozhodne o dalším postupu a podá oznámení příslušnému orgánu (OSPOD, policie).
- 3. Nepředávejte informace nikomu jinému.** Zejména nekontaktujte osoby pečující, které mohou být součástí problému – mohlo by dojít ke zmaření šetření či ohrožení dítěte.

Pamatujte: Povinnost oznámit nebo překazit trestný čin vyplývá z právního rámce České republiky (§ 367 a § 368 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník). Nepřekazení nebo neoznámení může mít právní důsledky včetně trestní odpovědnosti.

§ 367 – Nepřekazení trestného činu: Kdo se hodnověrným způsobem dozví, že jiný připravuje nebo páchá závažný trestný čin (např. vraždu, těžké ublížení na zdraví, mučení, týrání svěřené osoby, znásilnění, obchodování s lidmi aj.) a jeho spáchání nepřekazí, může být potrestán odnětím svobody až na tři léta. §

368 – Neoznámení trestného činu: Kdo se hodnověrným způsobem dozví, že jiný spáchal závažný trestný čin (např. týrání svěřené osoby, sexuální násilí, brání rukojmí, padělání peněz aj.) a takový čin neoznámí bez odkladu státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu, může být potrestán odnětím svobody až na tři léta.

CITLIVOST A BEZPEČÍ DÍTĚTE JAKO PRIORITA

Vždy je nutné postupovat **s maximální citlivostí a respektem k dítěti**. Právní povinnost by nikdy neměla být naplněna způsobem, který dítěti způsobí další trauma. Pokud si studující není jistý/jistá dalším postupem, měl/a by se **okamžitě poradit s garantkou praxe**, nikoli jednat samostatně.

Doporučení: Využít lze i krizové linky a poradenské aplikace (např. Linka bezpečí, chaty OSPOD či online krizová intervence), které mohou poskytnout okamžitou konzultaci a podporu při rozhodování o dalším postupu.

6.3.3 ZVLÁDÁNÍ EMOČNĚ NÁROČNÝCH SITUACÍ

Emoce jsou přirozenou součástí každého vztahu a v práci s dětmi, které zažily náročné životní okolnosti, mohou být silnější a méně předvídatelné. Dítě může reagovat způsobem, který na první pohled vypadá jako „problémové chování“, ale ve skutečnosti jde o **projev jeho zkušeností, traumatu nebo obranných mechanismů**.

Martínek (2023) zdůrazňuje, že zvládání náročných emocí není jednorázový úkol, ale dovednost, kterou se dítě teprve učí. Role buddyho je proto podpůrná – spočívá ve vytvoření bezpečného rámce, modelování vhodného chování a nabízení strategií, které dítě může postupně osvojit.

Úkolem buddyho není chování „napravit“ nebo dítě „uklidnit“, ale **porozumět významu emocí, nabídnout oporu a pomoci dítěti s nimi pracovat**.

PŘEHLED ČASTÝCH EMOČNĚ NÁROČNÝCH SITUACÍ A DOPORUČENÝCH REAKCÍ

Situace	Co se může stát	Co dělat	Čemu se vyhnout
Pláč a smutek	Dítě pláče, stáhne se, nechce mluvit.	Nabídní ticho, validuj pocity („To, co prožíváš, je v pořádku.“), zůstaň nablízku.	„Nebreč.“ „To nic není.“ Snaha rozveselit za každou cenu.
Vzteky a agrese	Dítě křičí, hází věcmi, odmítá spolupracovat.	Udrž klid, dej mu prostor, pomoz pojmenovat emoci („Vypadá to, že tě to hodně naštválo.“), nabídní jiný způsob vybití energie.	Trestání, křik, fyzický kontakt, ironie.
Stažení a odmítání kontaktu	Dítě mlčí, vyhýbá se, nespolečkuje.	Respektuj jeho prostor, dej najevo, že jsi tu („Až budeš chtít mluvit, jsem tady.“), hledej nepřímé cesty (hra, kresba).	Tlak na mluvení, výčitky, ignorování.
Úzkost a panika	Dítě se třese, dýchá zrychleně, bojí se.	Dýchej s ním zvolna, mluv tiše a pomalu, nabídní bezpečný prostor, pojmenuj, že je v bezpečí.	„Nemáš se čeho bát.“ „To přejde.“

Situace	Co se může dít	Co dělat	Čemu se vyhnout
Útěk ze situace	Dítě utíká ze setkání nebo se skrývá.	Zajisti bezpečí, nechod' za ním okamžitě, dej mu čas, až se vrátí – mluv klidně a bez výčitek.	Honičky, výčitky, vyčítání „zklamání“.

PRÁCE S AGRESIVNÍM NEBO PROVOKATIVNÍM CHOVÁNÍM DÍTĚTE

Agrese u dětí je jedním z nejčastějších a zároveň nejnáročnějších projevů, se kterými se buddy může během spolupráce setkat. Je důležité chápat, že agresivní chování obvykle **neznamená „zlobení“ nebo „špatnost“ dítěte, ale bývá signálem hlubších vnitřních procesů** – bolestí, frustrací, úzkosti nebo nedostatku jiných způsobů, jak se s těmito emocemi vypořádat.

Jak upozorňuje Oaklander (2020), „dítě, které jedná nepřátelsky, násilně a destruktivně, vnímám jako někoho, kdo se v hloubi duše velmi zlobí, kdo má pocity odmítnutí, ohrožení, kdo zažívá úzkost, cítí se zraněný a často je osobnostně nevyrovnaný“ (s. 230–231). Agresivní reakce proto bývají projevem obranného mechanismu, nikoli vědomého útoku.

Agrese se může projevovat různě – **od otevřeného výbuchu hněvu až po tzv. pasivní agresi**, kdy dítě svou frustraci projevuje nepřímo, např. vyhýbáním se úkolům, manipulací nebo „delegováním“ hněvu na okolí (Svoboda, 2014, s. 45).

Hněv sám o sobě je přirozenou emocí. Klíčové je, jak s ním dítě i okolí pracuje. „Záleží na tom, co s těmito emocemi děláme, zda je dokážeme přijmout, jak je vyjadřujeme navenek...“ (Oaklander, 2020, s. 232). Děti navíc často dostávají **dvojitý poselství** – bývají terčem hněvu dospělých, ale zároveň jim není dovoleno vyjádřit hněv vlastní. „Pod vrstvou hněvu bývají zpravidla ukryty pocity ublížení a křivdy“ (tamtéž, s. 233).

DOPORUČENÉ PŘÍSTUPY V PRAXI BUDDYHO

1. REAGUJTE KLIDNĚ A S EMPATÍÍ.

„Pokud řešíme projevy agrese agresivně, vytváříme podnět pro další agresi. Tak vzniká spirála, která končí destrukcí jedné ze stran“ (Svoboda, 2014, s. 49). □ Buddy by měl zachovat klid, mluvit klidným hlasem a neeskalovat situaci.

2. POMOZTE DÍTĚTI POROZUMĚT JEHO EMOCÍM.

Zrcadlete to, co vidíte a cítíte:

- „Zdáš se mi hodně našťvaná... vnímám to správně?“
- „Teď na mě křičíš a já se cítím nepřijemně.“

Cílem je, aby dítě dokázalo svůj hněv rozpoznat, pojmenovat a sdílet.

3. NABÍDNĚTE PODPORU A PROSTOR.

Zeptejte se, zda chce o svých pocitech mluvit nebo zda potřebuje konkrétní podporu. Někdy samotná možnost sdílet své emoce bezpečně stačí k jejich zklidnění.

4. PODPOŘTE BEZPEČNÉ VYJÁDRĚNÍ EMOCÍ.

Pokud je to možné, nabídněte dítěti bezpečné formy ventilace hněvu:

- dupejte společně do země,
- roztrhejte papír,
- zakřičte do polštáře,
- nakreslete hněv na papír.

Tyto techniky pomáhají dětem emoce zpracovat a zároveň učí, že hněv lze vyjádřit bez ubližování sobě nebo druhým.

PRÁCE S PASIVITOU, ODPOREM A UZAVŘENOSTÍ DÍTĚTE

V praxi může buddy narazit na situace, kdy je dítě **pasivní, mlčenlivé, odmítá kontakt nebo nereaguje na nabídnuté aktivity**. Tyto projevy bývají pro studenty velmi náročné a mohou vést k pocitům frustrace či pochybnostem o vlastní kompetenci. Je však důležité chápat, že uzavřenost není osobním odmítnutím studenta – **jde o přirozený obranný mechanismus dítěte**.

Jak upozorňuje Oaklander (2020), „odtažitý či uzavřený člověk pravděpodobně poodstoupil od světa, který je pro něj příliš zraňující“ (s. 255). Uzavřené děti často „něco drží uvnitř“ – v minulosti se mohly naučit, že je bezpečnější mlčet, protože „jednou toho řekly příliš“ (Oaklander, 2020, s. 255–256). Tento mechanismus se pak stává „zbraní“, kterou dítě používá, aniž by si to uvědomovalo. Je to způsob, jakým chrání své já, které může být zranitelné a křehké.

Oaklander dále upozorňuje, že „uzavřené dítě je v izolaci, protože nedokáže navázat upřímnou komunikaci s druhým člověkem a cítit se v ní bezpečně“ (2020, s. 260). Stejně tak „odpor je spojencem dítěte; je to způsob, kterým se o sebe stará“ (Oaklander, 2022, s. 32). Pokud odpor či odmítání chybí, může to být signál extrémně křehkého já, které nedokáže projevovat své hranice (tamtéž).

DOPORUČENÉ PŘÍSTUPY A STRATEGIE PRÁCE S UZAVŘENÝM DÍTĚTEM:

- **Mluvte klidně a jemně.** Tlak nebo přehnaná aktivita mohou obranu ještě posílit.
- **Nenaléhejte a nenutit dítě k otevření.** Nabízejte kontakt, ale respektujte jeho tempo.
- **Dávejte volby místo příkazů.** Nabídněte dvě varianty aktivity nebo způsobu interakce, aby dítě cítilo kontrolu nad situací.
- **Nepřijímejte odmítání osobně.** Pasivita není o vás – jde o způsob, jak dítě chrání samo sebe.
- **Respektujte mlčení.** I ticho je formou komunikace.
- **Všímejte si neverbální komunikace.** Gesta, pohledy či postoj mohou říct víc než slova.
- **Pomáhejte pojmenovat emoce.** Např. „Vidím, že ti není příjemné o tom mluvit. To je v pořádku.“

Buddy by měl mít na paměti, že uzavřenost dítěte **není selháním**. Je to známka jeho minulých zkušeností a způsob, jak si vytváří bezpečný prostor. Cílem není dítě „otevřít“ za každou cenu, ale **vytvářet takové podmínky, ve kterých se může samo rozhodnout projevovat**. Jakmile dítě začne důvěřovat, často se začne postupně otevírat a navazovat hlubší kontakt.

OBECNÉ ZÁSADY PRÁCE S EMOCEMI

- 1. Emoce nejsou problém** – jsou informací. Silné reakce dítěte říkají něco o jeho potřebách, strachu nebo nevyřešených zkušenostech.
- 2. Neber si chování osobně.** Křik, mlčení nebo útěk nejsou namířeny proti tobě. Jsou reakcí na vnitřní svět dítěte.
- 3. Zůstaň klidný/á a předvídatelný/á.** Emoce dítěte často zrcadlí tvé reakce – klid, empatie a jasné hranice pomáhají stabilizovat situaci.
- 4. Pojmenuj, co vidíš a slyšíš.** Pomáhá to dítěti rozumět vlastním emocím („Vidím, že tě to opravdu rozčílilo.“).
- 5. Nevyvíjej tlak. Nabídni prostor a čas** – dítě potřebuje vědět, že jeho emoce jsou přijatelné.

6.3.4 SPECIFICKÉ SCÉNÁŘE A DOPORUČENÉ POSTUPY

1. Dítě pod vlivem návykových látek

Dítě může přijít na setkání pod vlivem alkoholu, drog nebo léků – často z důvodů, které nesouvisí jen s „užíváním“, ale např. s tlakem vrstevníků nebo prostředím, ve kterém žije. V takové situaci je nejdůležitější **nepanikařit, zajistit bezpečí a nehodnotit.**

Doporučený postup:

- Zajisti, aby bylo dítě v bezpečném prostoru (nesmí řídit, pohybovat se samo domů apod.).
- Nesnaž se zjišťovat, co a kolik užilo.
- Neodsuzuj („To je hrozné, jak můžeš!“), ale validuj („Vidím, že to může být náročná situace.“).
- Přerušete aktivitu, nabídní odpočinek a podporu.
- **Kontaktuj garantku praxe** a popiš situaci co nejpřesněji.

Co nedělat:

- Nekářej dítě ani se nesnaž situaci „řešit“ sám/sama.
- Nepokračuj v běžné práci.
- Neodváděj dítě domů bez souhlasu pečující osoby nebo organizace.

2. Dítě sdílí informace o sebepoškození nebo sebevražedných myšlenkách

Tato situace je citlivá, ale není automaticky „alarmující“ – mnoho dětí sdílí tyto myšlenky jako volání o pomoc. Cílem není diagnostikovat, ale reagovat s klidem a citlivostí.

Doporučený postup:

- Zůstaň klidný/á a poděkuj dítěti, že se svěřilo.
- Validuj jeho pocity („To, že se tak cítíš, dává smysl. Jsem tu s tebou.“).
- Neptej se na detaily („Jak bys to udělal/a?“), ale zeptej se: „Cítil/a ses tak i dřív?“
- Neprodleně situaci konzultuj **s garantkou/garantem praxe.**
- V případě přímého ohrožení (např. konkrétní plán) zajisti okamžité bezpečí.

Tip: Pro první reakci může být užitečná aplikace „Crisis Compass“ nebo „PsyFirstAid“, které nabízejí validované postupy komunikace v situacích sebepoškození.

3. Dítě sdílí informace o online riziku (kyberšikana, grooming)

Online prostředí je častým zdrojem krizových situací – dítě může být vystaveno kyberšikaně, manipulaci nebo zneužívání. Je důležité zůstat klidný a citlivě pracovat s tím, co sděluje.

Doporučený postup:

- Poděkuj dítěti, že se svěřilo.
- Zeptej se, zda o tom mluvil/o s někým dalším.
- Nesnaž se situaci řešit sám – kontaktuj garantku a společně stanovte další postup.
- Nepřístupuj k zařízení dítěte bez jeho souhlasu.

Tip: Vhodné je doporučit dítěti a pečující osobě informační portály jako e-bezpeci.cz, www.bezpecnenanetu.cz nebo aplikaci „SafeZone“, která dětem pomáhá rozpoznat rizikové situace online.

Co můžeš očekávat dále:

- Garant/ka situaci vyhodnotí společně s mentorem/kou a organizací, ve které dítě působí.
- Může dojít k **kontaktování pečující osoby**, pokud je to nutné pro zajištění bezpečí dítěte.
- V případě podezření na ohrožení dítěte může být situace předána **orgánu sociálně-právní ochrany dětí (OSPOD)**, vždy v koordinaci s vedením programu.
- Ty jako buddy **nebudeš na situaci sám/sama** – garantka tě provede dalším postupem, pomůže ti situaci reflektovat (např. na supervizi) a zajistí, aby vše proběhlo bezpečně a v souladu s etickými zásadami programu.

6.3.5 DOPORUČENÉ POSTUPY PRO ZVLÁDÁNÍ EMOČNÍ ZÁTĚŽE STUDUJÍCÍCH

Krizové situace mohou být náročné i pro samotného buddyho. Je důležité myslet nejen na dítě, ale i na vlastní psychickou odolnost a wellbeing.

Doporučení:

- Po náročné situaci vždy mluv s garantkou praxe, nebo v supervizní skupině.
- Používej techniky psychohygieny – dechová cvičení, krátká reflexe, mindfulness aplikace (např. Headspace, Calm, Insight Timer).
- Nepřetvářej se – pocit nejistoty nebo viny je normální a patří k procesu učení.
- Pokud tě situace ovlivní silněji, zvaž konzultaci s univerzitní psychologickou službou.

Shrnutí: Emoce nejsou hrozbou, ale branou k hlubšímu porozumění dítěti. Úspěšné zvládnutí emočně náročných situací nestojí na dokonalosti, ale na empatii, klidu a schopnosti hledat podporu. Klíčem je vždy spolupráce a reflexe, nikoliv osamělé rozhodování.

6.3.6 Strukturovaný postup při řešení krizových situací

V praxi se osvědčuje rozdělit práci s krizí do čtyř základních fází. Tento rámeček pomáhá studujícím neztratit se v chaosu situace a udržet profesionální přístup i v emočně náročných podmínkách.

Fáze 1: ROZPOZNÁNÍ A ZAJIŠTĚNÍ BEZPEČÍ

- Vnímej signály – změny chování, řeči, nálady nebo tělesné projevy.
- Zůstaň klidný/á a podporující – panika nebo moralizování mohou situaci zhoršit.
- Zajisti bezpečné prostředí – fyzicky i emočně.
- Pokud by šlo o bezprostřední ohrožení života, zajisti okamžitou pomoc a informuj garantku praxe.

Fáze 2: CITLIVÁ KOMUNIKACE A DOKUMENTACE

- Používej otevřené a nehodnotící otázky.
- Validuj pocity dítěte a ujisti ho, že nenese vinu.
- Zaznamenej co nejpřesněji, co bylo řečeno (doslovné výroky jsou důležité).
- Neslibuj mlčenlivost, kterou nemůžeš dodržet – ale vysvětli, že tvým cílem je mu pomoci.

Příklad formulace: „To, co jsi mi řekl/a, je důležité a pomůže nám najít cestu, jak ti pomoci. Promluvíme si o tom i s někým, kdo ti může nabídnout podporu.“

Fáze 3: KONZULTACE A TÝMOVÁ SPOLUPRÁCE

- Vždy kontaktuj garantku praxe nebo supervizora – nikdy nejednej izolovaně.
- Společně určíte, zda je třeba zapojit další odborníky (školní psycholog, OSPOD, krizová služba).
- Pokud ano, komunikace s institucemi vždy probíhá přes fakultu.
- Předávej informace stručně, fakticky a bez interpretací.

Příklad: „Dítě sdělilo, že doma zažívá fyzické tresty. Popsalo, že se to děje několikrát týdně. Nepokoušel/a jsem se zjišťovat detaily.“

Fáze 4: REFLEXE, UČENÍ A INTEGRACE ZKUŠENOSTI

Práce s krizí nekončí jejím zvládnutím. Důležitou součástí profesního růstu je reflexe – tedy uvědomění si, co se stalo, jak jsme jednali a co jsme se naučili.

Otázky pro osobní reflexi:

- Jak jsem se cítil/a v průběhu situace?
- Co jsem udělal/a dobře a co bych příště udělal/a jinak?
- Co jsem se o sobě dozvěděl/a jako o budoucím sociálním pracovníkovi/pracovnici?
- Jak tato zkušenost ovlivnila můj pohled na potřeby dětí?

Doporučuje se tuto reflexi zaznamenat do měsíčního nebo trimestrálního reflexního záznamu a probrat ji v supervizi. Právě tyto momenty bývají nejcennějšími vzdělávacími příležitostmi celé praxe.

Užitečné aplikace a zdroje

- **Crisis Compass** – průvodce první psychologickou pomocí, validované techniky komunikace.
- **PsyFirstAid** – krátké návody, jak reagovat při sdělení o traumatu, úzkosti či sebepoškození.
- **Headspace / Calm** – mindfulness aplikace pro psychohygienu a prevenci vyhoření.
- **Bezpečně na netu** (www.bezpecnenanetu.cz) – nástroj pro práci s tématy online rizik.
- **SafeZone App** – interaktivní nástroj pro děti i dospělé zaměřený na bezpečné chování v online prostoru.
- **Krizové centrum Ostrava**
- **Linku důvěry při MNO**
- aplikace **Nepanikař**
- **Poradenské a kariéerní centrum Ostravské univerzity**

Doporučená literatura

- **Dantzer, M.** (2017). Attachment Theory in Social Work Practice.
- **Wilkins, D.** (2016). Relationship-based practice and effective child protection.
- **Martínek, T.** (2023). Práce s krizí v sociální práci s dětmi.
- **Ezzy, D. et al.** (2024). Outcomes Measurement and Reflective Practice in Social Work.
- **Keddell, E.** (2016). Critical reflection and decision-making in child protection.

6.3.7 SHRNUTÍ: OD NEJISTOTY K PROFESNÍ JISTOTĚ

Krizové situace nejsou selháním – jsou **nevyhnutelnou a důležitou součástí praxe**. Právě skrze ně se studující učí:

- zachovávat klid a profesionalitu v nejistotě,
- chránit důstojnost a práva dítěte,
- pracovat týmově a využívat podporu,
- rozpoznávat a regulovat vlastní emoce,
- transformovat zkušenost v profesní kompetenci.

Doporučené materiály:

- Praktický průvodce sociálním bezpečím
- Opatření rektora č. 22/2023 k sociálnímu bezpečí
- Etický kodex Ostravské univerzity

6.4 SOUHLASY, DATA A PRÁVNÍ RÁMEC

Práce s dětmi a mladými lidmi v programu BuddyUP zahrnuje nakládání s citlivými informacemi, sdílení osobních dat a práci s příběhy, které mohou být velmi osobní. Proto je naprosto nezbytné, aby studující chápali, jak s těmito informacemi bezpečně a eticky pracovat.

Tato kapitola pomáhá porozumět nejen právnímu rámci (např. pravidlům GDPR), ale i etickým zásadám, které stojí v jádru sociální práce – **respektu, důstojnosti, ochraně soukromí a participaci dětí na všech rozhodnutích, která se jich týkají.**

SMLUVNÍ A PARTICIPAČNÍ RÁMEC SPOLUPRÁCE

Realizace programu BuddyUP je vždy založena na jasně definovaném a eticky ukotveném smluvním rámci, který zajišťuje ochranu všech zapojených stran a současně naplňuje principy participace dítěte a jeho práva být slyšeno (Úmluva o právech dítěte, OSN, 1989). Tento rámec tvoří dva vzájemně provázané dokumenty: **čtyřstranná smlouva o odborné praxi a participační listina dítěte.**

Čtyřstranná smlouva

Základem spolupráce je písemná smlouva, která se uzavírá **bezprostředně po fázi párování** (únor) a podepisují ji čtyři strany:

- Fakulta sociálních studií OU jako garant vzdělávání,
- Spolupracující organizace, v níž praxe probíhá,
- Studující – budoucí buddy,
- Osoba pečující o dítě.

Smlouva vymezuje práva a povinnosti všech stran, rámec spolupráce, zásady ochrany dítěte, způsob komunikace a odpovědnosti při realizaci programu. Zároveň potvrzuje, že zapojení všech aktérů je dobrovolné a může být kdykoli ukončeno.

Participační listina dítěte

Součástí tohoto rámce je také tzv. **participační listina** („Moje dohoda s Buddym“), kterou dítě podepisuje přiměřenou formou (např. podpisem, kresbou či symbolem). Listina je srozumitelně formulovaná, vizuálně zpracovaná a její účelem je zajistit, aby dítě:

- rozumělo podstatě a cílům programu,
- vědělo, že spolupráce je dobrovolná a může ji kdykoli ukončit,
- mělo možnost aktivně vyjádřit svá očekávání, přání i obavy,
- cítilo se v rovnocenné a partnerské pozici.

Jak o listině s dítětem mluvit

Studující by měl s dítětem obsah listiny **projít citlivě, přiměřeně jeho věku a zkušenostem** – nikoli formálně jako „smlouvu“, ale spíše jako rozhovor o tom, co spolu budou dělat, jaké má dítě možnosti a práva a co od vztahu očekává. Dítě by mělo dostat prostor k otázkám i k vyjádření vlastního názoru.

Tímto procesem se naplňuje princip tzv. **informovaného a participativního souhlasu** – nejde o další samostatný dokument, ale o eticky promyšlený rámec spolupráce, který respektuje dítě jako aktivního účastníka vztahu a zajišťuje bezpečný a právně podložený průběh celé praxe.

PRÁCE S OSOBNÍMI A CITLIVÝMI ÚDAJI

V průběhu spolupráce bude studující pracovat s informacemi, které mohou být citlivé. Je nezbytné rozlišovat:

Osobní údaje – např. jméno, věk, škola, kontaktní údaje.

Citlivé údaje – informace o zdravotním stavu, rodinném zázemí, zkušenostech s násilím, etnickém původu apod.

S oběma typy údajů je nutné nakládat v souladu se zásadami GDPR a etiky sociální práce:

1. Minimalizace: shromažďuj pouze nezbytné údaje.
2. Důvěrnost: nesdílej informace mimo rámec supervize nebo schváleného týmu.
3. Anonymizace: ve všech písemných záznamech, reflexích či prezentacích nahrazuj osobní údaje iniciálami nebo fiktivními jmény.
4. Bezpečné uchování: využívej univerzitní systémy nebo šifrované úložiště, nikdy neukládej data do osobních zařízení nebo cloudů.
5. Likvidace: po ukončení praxe všechny osobní údaje bezpečně smaž, pokud nejsou nezbytné pro studijní účely.

Tip: Pokud si nejsi jistý/á, zda konkrétní údaj spadá do citlivé kategorie nebo jak s ním naložit, vždy jej konzultuj s garantkou praxe.

Fotografie, audio a videozáznamy

Jakékoli pořizování obrazových nebo zvukových záznamů dítěte je možné pouze na základě výslovného a písemného souhlasu dítěte a pečující osoby. Tento souhlas musí být konkrétní – například „pro účely supervizní reflexe“ nebo „pro interní prezentaci výsledků projektu“.

Bez platného souhlasu je pořizování záznamů **zakázáno**.

Záznamy nikdy nesmí být zveřejněny na sociálních sítích nebo mimo rámec projektu.

Po ukončení praxe musí být odstraněny, pokud nejsou potřebné pro výuku či evaluaci.

Sdílení informací a spolupráce s dalšími subjekty

Může nastat situace, kdy bude třeba sdílet informace o dítěti s dalšími osobami či institucemi (např. školou nebo odbornou službou). I v takovém případě platí několik základních pravidel:

Studující nikdy nesdílí informace samostatně – vždy pouze prostřednictvím garantky praxe nebo jiného pověřeného pracovníka fakulty.

Sdílí se pouze nezbytné informace a vždy v nejvyšší možné míře anonymizované.

Dítě i pečující osoba mají právo být informováni o tom, s kým, jaké informace a proč byly sdíleny.

Příklad: Pokud dítě sdílí, že čelí šikaně ve škole, studující situaci zaznamená a projedná s garantkou. Ta rozhodne o dalším postupu a zajistí případné zapojení školy.

Práva dítěte a pečující osoby

Celý proces spolupráce musí respektovat práva dítěte a pečujících osob podle Úmluvy o právech dítěte (OSN, 1989) i českého právního rámce. Obě strany mají právo:

- na důstojnost, bezpečí a respekt,
- na ochranu soukromí a osobních údajů,
- být srozumitelně informovány o účelu, průběhu a možných dopadech programu,
- aktivně se podílet na rozhodnutích, která se jich týkají,
- odmítnout spolupráci nebo ji kdykoli ukončit bez negativních důsledků.

Tento participativní přístup posiluje autonomii dítěte, podporuje jeho sebevědomí a zvyšuje kvalitu celého programu.

Odpovědnost studujících

Dodržování zásad informovaného souhlasu, ochrany dat a práv dítěte je základní profesní kompetencí každého budoucího sociálního pracovníka či pracovníce.

Nedbalost v této oblasti může mít závažné důsledky – jak pro dítě a jeho rodinu, tak pro samotného studujícího.

Zlaté pravidlo: „Se všemi informacemi zacházím tak, jako by šlo o moje vlastní – s maximálním respektem, opatrností a vědomím odpovědnosti.“

Další zdroje a podrobnosti: Podrobné metodické pokyny, aktuální smluv a návody pro práci s osobními údaji jsou dostupné v sekci Praxe BuddyUP na webu FSS OU.

**7. DOPORUČENÍ PRO
DALŠÍ PROFESNÍ RŮST**

BUDDYUP JAKO ZAČÁTEK PROFESNÍ CESTY

Je důležité na zkušenosti z BuddyUP dále navazovat: proměnit je v dlouhodobé profesní návyky, rozvíjet získané kompetence a uchovat si participativní a reflexivní přístup i v dalších kontextech praxe.

DALŠÍ ROZVOJOVÉ MOŽNOSTI

Rozvoj profesní identity nekončí absolvováním praxe. Naopak – praxe je momentem, od kterého se lze odrazit k dalším krokům. Mezi doporučené možnosti dalšího růstu patří:

- **DALŠÍ VZDĚLÁVÁNÍ A SPECIALIZACE** – kurzy zaměřené na trauma-informovaný přístup, participaci dětí, práci s rodinou, komunitní práci apod.
- **ZAPOJENÍ DO DOBROVOLNICKÝCH NEBO PROJEKTOVÝCH AKTIVIT** – rozšíření zkušeností mimo rámec univerzitní praxe.
- **POKRAČOVÁNÍ V SUPERVIZNÍCH SKUPINÁCH** – rozvoj reflexe i po ukončení studia.
- **MENTORING A KOUČINK** – aktivní vyhledávání podpory od zkušenějších profesionálů.
- **ČLENSTVÍ V PROFESNÍCH ORGANIZACÍCH** – zapojení do odborných sítí, konferencí a výzkumných projektů.

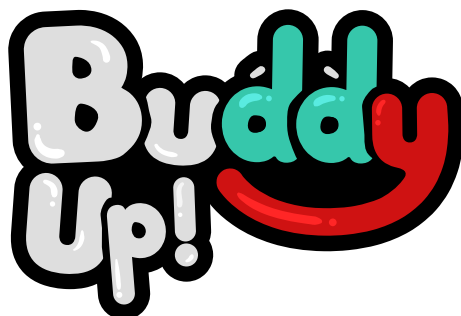
POSELSTVÍ DO PRAXE

Zkušenost z BuddyUP je výjimečná v tom, že propojuje **vztahovou, praktickou, etickou i akademickou stránku sociální práce**. Studující mají možnost zažít, jak teorie o participaci, důvěře, kompetencích a bezpečí fungují v reálném životě – a jak velký dopad mohou mít i malé změny v životě dítěte.

Cílem není být „dokonalým profesionálem“. Cílem je být citlivým, reflektujícím a otevřeným člověkem, který dokáže být druhým oporou, respektovat jejich cestu a podporovat je v hledání vlastní síly.

POUŽITÉ ZDROJE

- Ainsworth, M. D. S. et al. (1978). *Patterns of Attachment: A Psychological Study of the Strange Situation*. Hillsdale: Erlbaum.
- Bandura, A. (1977). *Social Learning Theory*. Englewood Cliffs: Prentice Hall.
- Bowlby, J. (1988). *A Secure Base: Parent-Child Attachment and Healthy Human Development*. New York: Basic Books.
- Hart, R. (1992). *Children's Participation: From Tokenism to Citizenship*. Florence: UNICEF Innocenti Essays.
- IFWS. (2018). *Global Social Work Statement of Ethical Principles*. International Federation of Social Workers.
- Kolb, D. A. (1984). *Experiential Learning: Experience as the Source of Learning and Development*. Englewood Cliffs: Prentice-Hall.
- Kopřiva, P., Nováčková, J., Nevolová, D., Kopřivová, T. (2017). *Respektovat a být respektován. Bystřice pod Hostýnem: Pavel Kopřiva – Spirála*
- Lansdown, G. (2011). *Every Child's Right to be Heard: A Resource Guide on the UN Committee on the Rights of the Child General Comment No. 12*. London: Save the Children.
- Lewin, K. (1951). *Field Theory in Social Science: Selected Theoretical Papers*. New York: Harper & Row.
- Luo, L., & Stoeger, H. (2023). Unlocking the transformative power of mentoring for youth development in communities, schools, and talent domains. *Journal of Community Psychology*, 51(8), 3067–3082. <https://doi.org/10.1002/jcop.23082>
- Martínek, Z. (2023). *Vzteklé, vystresované a úzkostné dítě ve třídě. Co s ním? Podcast: učit, žít, nezbláznit se*. Infra.
- Mezirow, J. (1991). *Transformative Dimensions of Adult Learning*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Oaklander, V. (2020). *Třinácté komnaty dětské duše: Tvořivá psychoterapie v duchu gestalt terapie*. Praha: Portál
- Oaklander, V. (2022). *Ukrytý poklad: Dětské nitro z pohledu gestalt terapie*. Praha: Portál
- Perry, B. D., & Szalavitz, M. (2017). *The Boy Who Was Raised as a Dog: And Other Stories from a Child Psychiatrist's Notebook*. New York: Basic Books.
- Rogers, C. R. (2014). *Způsob bytí: Klíčová témata humanistické psychologie z pohledu jejího zakladatele*. Praha: Portál
- Svoboda, J. (2014). *Agrese a agresivita v předškolním a mladším školním věku*. Praha: Portál.
- Thomas, N. (2012). *Children's Participation in Families and Decision-Making*. Bristol: Policy Press.
- Zákon č. 40/2009 Sb. trestní zákoník.
- Clark, A., & Moss, P. (2011). *Listening to Young Children: The Mosaic Approach*. London: National Children's Bureau.
- Hart, R. (1992). *Children's Participation: From Tokenism to Citizenship*. Florence: UNICEF Innocenti Essays.
- Lundy, L. (2007). "Voice" is not enough: Conceptualising Article 12 of the United Nations Convention on the Rights of the Child. *British Educational Research Journal*, 33(6), 927–942.
- Percy-Smith, B., & Thomas, N. (Eds.). (2010). *A Handbook of Children and Young People's Participation: Perspectives from Theory and Practice*. London: Routledge.
- Vodáčková, D. (2020). *Krizová intervence*. Portál

T A
Č R

Metodika poskytování studentského Buddy programu pro podporu začleňování dětí a mládeže ohrožených sociálním vyloučením

Autorský kolektiv:

Mgr. Veronika Racko, Ph.D.

Mgr. Lukáš Grochal

Mgr. Adéla Recmanová, Ph.D.

Mgr. Kristina Wilamová, Ph.D.

Doc. Mgr. et Mgr. Kateřina Mikulcová, Ph.D.

Mgr. Alena Šarochová

Vydavatel: Ostravská univerzita, Dvořákova 7, 701 03 Ostrava

Rok prvního vydání: 2025

ISBN 978-80-7599-512-4 (online ; pdf)

OSTRAVSKÁ
UNIVERZITA

OSTRAVSKÁ
UNIVERZITA
FAKULTA SOCIÁLNÍCH STUDIÍ

T A
Č R